

Fragmenta in Jeremiam

1 Ὁ γὰρ δίκαιος οὐκ ἔστιν ἐν νεότητι, ἐπεὶ «τελειωθεὶς ἐν ὀλίγῳ ἐπλήρωσε χρόνους μακρούς». ὡς πρὸς μὴ ὄντα γὰρ ἐν ὁδοῖς ψεκταῖς τὸ μὴ λέγε ὅτι νεώτερός εἰμι· ὁποῖος Ῥοβοὰμ «ἐγ καταλιπὼν τὴν βουλήν τῶν πρεσβυτέρων» καὶ ταῖς τῶν νεωτέρων ἀκολουθήσας, διὸ καὶ τὴν βασιλείαν οὐ τετήρηκεν οἷαν παρέλαβεν. 2 Ὁ ὑποκαίόμενος λέβης ἀπὸ προσώπου τοῦ βορρᾶ ὑπο καίεται· ἐχθρὸς γὰρ οὗτος ἄμα καὶ ἐκδικητὴς ἐστίν. διόπερ ὁ ἄμαρ τήσας εἴτ' ἐν βλασφημίᾳ «παραδίδοται τῷ σατανᾷ, ἵνα παιδευθῆ μὴ βλασφημεῖν», εἴτ' ἐν πορνείᾳ παραδίδοται «τῷ σατανᾷ εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκός, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῆ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου». τίνας δὲ ὑποκαίει; τοὺς κατοικοῦντας, ἀλλ' οὐ τοὺς παροικούντας τὴν γῆν. «βέλη» γὰρ ἀπολύει «πεπυρωμένα» ἐπὶ τοὺς μὴ πάση φυλακῇ τηροῦντας τὰς ἑαυτῶν καρδίας, ὡς ὑφ' οἰασηποτοῦν ἁμαρτίας πυροῦσθαι. 3 Περὶ τῶν παισόντων αὐτοὺς λέγει λέοντα καὶ λύκον καὶ πάρδαλιν. δοκεῖ δὲ ἡ μὲν κατὰ τὰς πράξεις ἐπιβουλή ὑπὸ τῶν τροπικῶς λεγομένων λεόντων γίνεσθαι, ἡ δὲ κατὰ τὴν γνῶσιν ὑπὸ τῶν βλάψαι τὸ διορατικὸν τῆς ψυχῆς βουλομένων· ἡ γὰρ πάρδαλις ἐπιπηδᾷ μάλιστα λέγεται τοῖς ὀφθαλμοῖς, ὁ δὲ λέων ὡς ἱστορεῖται γηράσας περὶ τὰς πόλεις νέμεται θηρεύειν θέλων ἀνθρώπους. λέγεται δὲ ὅτι καὶ ἐκ τῶν ὀστέων αὐτοῦ κοπτομένων ἢ πτισσομένων πῦρ ἐξέρχεται. καὶ ἴσως λέων ἂν εἴη καὶ πάρδαλις ὁ Ναβουχο δονόσορ, τὴν πόλιν ἐλὼν καὶ ὡς πάρδαλις τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς ἐξαιρῶν, τὸν βασιλέα σὺν τοῖς πρώτοις, ὕστερον δὲ καὶ Σεδεκίου τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκόψας· ὅσα δὲ αὐτοῦ νοηθεῖη Ναβουζαρδάν, τὴν πόλιν ἐμπρήσας. 4 Σαφῶς ἐξετάζειν διδάσκει τίς ὁ περὶ θυσιῶν τόπος, ἀφορ μᾶς τε τὰ λόγια δίδωσι λέγοντα· «θυσία τῷ θεῷ πνεῦμα συντετριμμένον», καὶ «θύσατε θυσίαν δικαιοσύνης». τοὺς δὲ μὴ οὕτως ἔχοντας, περὶ δὲ θυσίας ἐπτοημένους σωματικὰς ἐπέστρεφεν ὁ σωτὴρ λέγων· «εἰ δὲ ἐγνώκετε τί ἐστίν· ἔλεον θέλω καὶ οὐ θυσίαν, οὐκ ἂν κατεδικάσατε τοὺς ἀναιτίους». ὅτι δὲ περὶ μυστικῶν ἢ τοιαύτη νομοθεσία, Παῦλος ἐδίδαξε λέγων· «οἵτινες ὑποδείγματι καὶ σκιᾷ λα τρεύουσι τῶν ἐπουρανίων». 5 Τρυγῶν καὶ χελιδῶν ἀγροῦ στρουθία, οἱ συνετοὶ ἄκρο αταὶ καὶ οἱ εἰς τὸ λέγειν τὰ κρείττονα ἱκανοί, ἐφύλαξαν ἐν καιρῷ ποιῆσθαι τὰς ἰδίας εἰσόδους, ὥστε τὸ λεγόμενον καθικνεῖσθαι τῶν ἀκούοντων, συντρεχούσης τῆς εἰσόδου τῆς χελιδόνος τῇ εἰσόδῳ τῆς τρυγόνος. 6 Ἀκύλας καὶ Θεοδοτίων ἐξέδωκαν· ὅτι ὁ πλάσας τὰ πάντα αὐτός ἐστι, καὶ Ἰσραὴλ ράβδος κληρονομίας αὐτοῦ. εἶπερ δὲ Ἰσραὴλ ράβδος κληρονομίας αὐτοῦ, εἴληφε δὲ καὶ τὰ ἔθνη κληρονομίαν κατὰ τὸ «αἵτησαι παρ' ἐμοῦ, καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου», ἔσται καὶ τὰ ἔθνη Ἰσραὴλ. 7 Ὁ μὲν θεὸς δικαίως οὐκ ἀκούει τῶν μὴ ἀκουσάντων αὐτοῦ· οἱ δὲ δαίμονες τὸ δίκαιον σῶσαι τοῖς θυμιάσασιν αὐτοῖς οὐ δυνήσονται, ὅταν ὁ καιρὸς τῶν κακῶν ἐπέλθῃ. ὅταν οὖν μὴ ἐπακούσῃ θεὸς, δεινὸν τὸ ζητεῖν παρὰ δαιμόνων βοήθειαν. ἀλλ' ἐξέχεσθαι δεῖ θεοῦ, διὰ τὰ ἡμαρτημένα ἀπεστραμμένους, τὴν δὲ πολλὴν ἐπ' αὐτὸν καὶ ἐπίμονον καταφυγὴν οὐχ ὑπερορῶντος. 8 Οὐκ εἶπεν· οὐκ εἰσακούσομαί σου, ἀλλ' αὐτῶν, δεικνὺς ὅτι καὶ τότε μετανοούντων ἂν αἰτήσης ὑπὲρ αὐτῶν, εἰσακούσομαι. 9 Τὴν ἐγκατάλειψιν ἐνέργειαν εἶπε· θεὸς γὰρ ἑαυτοῦ τὴν σκηνὴν ἐπαίρων λέγεται διαφθεῖρειν. ἄλλως τε διαφθορὰ χειρὸς ἀξία θεοῦ ἢ ἀπὸ κακίας εἰς ἀρετὴν μεταποίησις κατὰ τὸ «ἐποίσω ἐπὶ δὲ τὰς χεῖράς μου, καὶ πυρώσω σε εἰς καθαρὸν», τῶν πρὶν ἐν ἡμῖν ἐξ ἁμαρτίας λυμάτων διεφθαρμένων. τοιοῦτον καὶ τὸ διασπερῶ αὐτούς». ἐπεὶ γὰρ συμφώνως ἠσέβησαν εἰς ἐμέ, τὴν κακίστην αὐτῶν διασκεδάσω σύνοδόν τε καὶ συμφωνίαν, ὥσπερ οὖν καὶ τῶν πυργοποιούντων διεῖλε τὰς γλώσσας, κωλύσας ἀύξομένην συμφωνοῦσαν ἀσέβειαν. τὸ δὲ ἠτεκνώθησαν, ἀπώλεσαν τὸν λαόν μου κατηγορίαν τῶν ἀρχόντων ἔχει καὶ τῶν ἱερέων· οὗτοι γὰρ ἐν τάξει πατέρων ὑπάρχοντες τοῖς

λαοῖς ἔρημοι τῶν τέκνων ἐγένοντο, ἀντ' εὐσεβοῦς διδασκαλίας ἀσέβειαν ὑποβάλλοντες. τάχα δὲ οὐδὲ ἔστιν ἀπολέσαι λαὸν μὴ πρότερον ἑαυτοῦ τὴν ψυχὴν ἐκ γεννημάτων τῶν κατ' ἀρετὴν ἀτεκνώσαντα· οὐδεὶς γὰρ ὢν ἀγαθὸς ἀπόλλυσιν ἕτερον. 10 Εἶεν δ' ἂν χῆραι τῶν ἀσεβῶν αἱ ψυχαί, τὸν νυμφίον Χριστὸν ἀπολέσασαι. ὧν ἀπολλυμένων ταλαιπωροῦσι καὶ μητέρες, οἱ «γεννήσαντες αὐτοὺς ἐν Χριστῷ» καὶ «ᾠδινήσαντες μέχρι μορφωθῆ Χριστὸς ἐν αὐτοῖς» καὶ μετὰ τὸ γάλα τῆ στερεᾶ τροφῆ πρὸς νεανίσκους ἐκθρέψαντες. τῶν δὲ χηρῶν τὸ πλῆθος οὐχ ὡς «τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ», ἀλλ' ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης. κατὰ δὲ τὸ γράμμα, πλείστων ἐν πολέμῳ πιπτόντων αἱ γυναῖκες ἐτύγχανον χῆραι, αἱ δὲ μητέρες ἐταλαιπώρουν. 11 Μὴ αἴρειν ἁμαρτιῶν παραγγέλλει βάσταγμα μηδὲ λέγειν· «ἠσπεί φορτίον βαρὺ ἐβαρύνθησαν ἐπ' ἐμέ», ὡς ἂν γενώμεθα βασιλεῖς τε καὶ ἄρχοντες καθηήμενοι παγίως ἐπὶ θρόνου Δαβίδ, τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, ὡς λέγεσθαι περὶ ἡμῶν· «ἔθηκας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν στέφανον ἐκ λίθου τιμίου». τοιοῦτοι δὲ καὶ ἐπιβεβήκασιν ἐφ' ἄρμασί τε καὶ ἵπποις, χαλιναγωγοῦντες τὸ σῶμα καὶ τὰς ἀλόγους κινήσεις ἀπείργοντες, ὡς ἂν καὶ ἡ πόλις εἰς τὸν αἰῶνα κατοικηθήσεται, καὶ πανταχόθεν αὐτῇ διὰ τὴν τῶν καθηγουμένων ἀρετὴν καὶ τὴν τῶν οἰκητόρων ἀρίστην πολιτείαν ἤξουσιν οἱ δῶρα προσφέροντες, ἔκ τε τῶν πόλεων Ἰούδα, τῶν Ἑξομολογουμένων τῷ θεῷ, καὶ κυκλούντων τὴν Ἱερουσαλήμ, τῆς Ὁράσεως τὴν εἰρήνην, καὶ ἐκ γῆς Βενιαμίν, τοῦ Υἱοῦ τῆς δεξιᾶς (δεξιὰ δὲ πάντα τὰ κατ' ἀρετὴν ἐργαζόμενα), καὶ ἐκ τῆς πεδινῆς, τῆς μηδὲν ἐχούσης «ὑψωμα κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ θεοῦ ἐπαιρόμενον», καὶ ἐκ τοῦ ὄρους, τοῦ εὐαγγελικοῦ λόγου, καὶ ἐκ τῆς πρὸς νότον, τῆς ἀντικειμένης τῷ ἀπὸ βορρᾶ πνέοντι. οὔτοι γὰρ καὶ οἴσουσι θυσίαν «ἀγίαν εὐάρεστον τῷ θεῷ», τὴν τῆς ψυχῆς ἀφιέρωσιν, καὶ ὀλοκαυτώματα λογικά, πᾶσαν ὕλην καταφλέγοντες ὑπόδικον τῷ αἰωνίῳ πυρὶ διὰ τοῦ πνεύματος. ὧν «ἡ προσευχὴ ὡς θυμίαμα καὶ ἡ ἔπαρσις τῶν χειρῶν θυσία ἐσπερινή». οἱ καὶ προσφέρουσι λίβανον, ὅπερ ἐρμηνεύεται Λευκασμός, πᾶσαν ἀποβάλλοντες ζοφώδη διάθεσιν, ὡς ἀρμόττειν αὐτοῖς τὸ «τίς αὕτη ἡ ἀναβαίνουσα λελευκανθισμένη»· οὕτω γὰρ καὶ τὴν αἴνεσιν δυνήσονται φέρειν εἰς οἶκον κυρίου, «μὴ ἔχοντες σπῖλον ἢ ρυτίδα ἢ τι τῶν τοιούτων» προστριβομένων τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ. μηδενὸς δὲ τοιούτου γινομένου παρ' ἡμῶν τὰ τῆς ἐπαγομένης ἀπειλῆς ὑπομενοῦμεν. 12 Τὴν μετὰ δικαιοσύνης οἰκοδομουμένην οἰκίαν ἐδήλωσεν εἰπὼν ὁ ἀπόστολος· «θεοῦ γεώργιον, θεοῦ οἰκοδομὴ ἐστε». λέγει δὲ καὶ ὅτι «θεμέλιον ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, ὅς ἐστι Χριστὸς Ἰησοῦς. εἰ δέ τις ἐποικοδομεῖ» καὶ τὰ ἐξῆς. οὐκοῦν διὰ τοῦ διδάξαντος ὁ πιστεύων θεμέλιον ἔσχεν τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν. ἐποικοδομεῖ δέ τις, εἰ μὲν καλῶς, «χρυσὸν» τῆς ἀληθείας τὰ δόγματα, «ἀργύριον» λόγον σωτήριον, «λίθους τιμίους» οἰκοδομίαν ἐξ ἀρετῶν· εἰ δὲ κακῶς, ἐποικοδομῶν τῷ Ἰησοῦ πονηρά, λέγω «ξύλα, χόρτον, καλάμην», πῶς οὐκ ἀσεβεῖ; ἐφ' ὃν ἔρχεται τὸ οὐαί, ὁ οἰκοδομῶν οἰκίαν αὐτοῦ οὐ μετὰ δικαιοσύνης. ὁ ποιῶν ὑψηλὸν οἰκοδόμημα, οὐ κατὰ λόγον δὲ θεοῦ καὶ ἀλήθειαν, οὐκ ἐν κρίματι ὑπερῶα ποιεῖ. ἀναλόγως νόει καὶ τοὺς διδάσκοντας ἢ ἀλήθειαν ἢ «ψευδώνυμον γινώσιν». οἶον Παῦλος μὲν οἰκίαν τὴν ἐκκλησίαν οἰκοδομεῖ μετὰ δικαιοσύνης, ὑπερῶα δὲ Τιμόθεον καὶ Λουκᾶν καὶ τοὺς τοιούτους ἐν κρίματι. 13 Εἴποις δ' ἂν καὶ περὶ τῶν ψευδοδιδασκάλων ἀκολούθως τοῖς πρόσθεν εἰρηῆσθαι. ὡς γὰρ φησὶν ὁ Σολομῶν· «ὁ ἐνεργῶν θησαυρίσματα γλώσση ψευδεῖ μάταια διώκει, καὶ ἐλεύσεται εἰς παγίδα θανάτου». οἱ γὰρ τοιοῦτοι οἰκοδομοῦσιν ἑαυτοῖς οἰκίας ὀνόματι ἐκκλησίας, ἥτις ἐστὶ «πονηρευομένων», πρὸς οὓς λέγεται μετ' εἰρωνείας· ὠκοδόμησας σεαυτῷ οἶκον σύμμετρον, ὑπερῶα ῥίπιστά· ἐν οἷς ὠήθησαν ἀναψυχὴν ὠκοδομηκέναι. διὰ δὲ τῶν θυρίδων οἷσι πεφωτικέναι φωτὶ γνώσεως τὰ οἰκοδομήματά σου, καὶ ἀσήπτοις ξύλοις εἰς τὴν οἰκοδομὴν τῆς οἰκίας κεκρῆσθαι, καὶ χρεῖς διὰ μίλτου μιμούμενος τὸ

αἷμα Χριστοῦ. ἀλλ' οὐ βασιλεύσεις, εἰ καὶ παρωξύνθης ἐν κέδρω τοῦ πατρός σου. κέδρος ὁ πατήρ τοῦ ἁμαρτωλοῦ, δένδρον τι ὑψηλόν, ὑπερήφανον, ἀντικείμενον, ὁ διάβολος ἢ ὁ λόγων μοχθηρῶν ἄρχων. οἱ δὲ τοιαῦτα οἰκοδομήσαντες λιμῶ ἀπολοῦνται· οὐ γὰρ φάγονται οὐδὲ πίνονται, ἀλλ' οὐδὲ δικαιοσύνην ἔγνωσαν μὴ ἐγνωκότες Χριστόν· τὸ τὰ δίκαια δὲ πράττειν ἴδιον, φησί, τῶν γινωσκόντων τὸν θεόν. τῶν δὲ μὴ τοιούτων οὔτε οἱ ὀφθαλμοὶ καλοὶ μὴ βλέποντες τὴν ἀλήθειαν, οὔτε ἡ καρδία ψευδῶν πεπληρωμένη δογμάτων, δι' ὧν σφάλοντες ἑτέρους φονεύουσιν αὐτῶν τὰς ψυχὰς, αἷμα ἁθῶν ἐκχέοντες γλώττη ψευδεῖ καὶ δολία. τοῦτο δὲ τῆς διὰ ξίφους χειρὸν σφαγῆς. 14 Τὸν Ἰωακείμ τοῦτον Ἰεχονίαν Ἰερεμίας καλεῖ, τὸν δὲ τούτου πατέρα Ἐλιακείμ προσαγορευόμενον Ἰωακείμ ἐκάλεσε Νεχαὺ Φαραῶ, ὃν ἀνελὼν ὁ Βαβυλώνιος πρὸ τῆς πύλης ἀπέρριψεν, ὡς ὁ παρὼν προφήτης λέγει καὶ Ἰώσηπος ἐν τῇ δεκάτῃ τῆς ἀρχαίου λογίας. τὸ δὲ ἀποσφράγισμα σφραγίς ἐξέδωκαν οἱ Λοιποί. σφραγίς δὲ ἦτοι σφενδόνη ἐν τῇ δεξιᾷ τοῦ θεοῦ γίνεται πᾶς ὁ τὸ κατ' εἰκόνα διὰ μετανοίας ἀναλαμβάνων· ἔργα γὰρ ἀγαθὰ νοεῖται τὰ δεξιὰ τοῦ θεοῦ, τοῦ τὰ πρόβατα ἰσθῶντος «ἐκ δεξιῶν». ἦν δὲ σφραγίδα τῷ ἄσωτῳ υἱῷ δέδωκεν ὁ πατήρ ἐπιστρέψαντι. ὅπερ εἰ γέγονεν Ἰεχονίας, τύπος τοῖς ὑπηκόοις εὐσεβείας ἐγένετο· ἀλλ' οὐ γέγονε. πλὴν ἔδοξε τῷ προφήτῃ πείθεσθαι φήσαντι· «ὁ ἐκπορευόμενος προσχωρῆσαι πρὸς τοὺς Χαλδαίους τοὺς συγκεκλεικότας ὑμᾶς ζήσεται»· ἐξήλθε γὰρ ἐπαγόμενος καὶ τὴν μητέρα καὶ τοὺς δυνατοὺς, αὐτομολήσας πρὸς τοὺς Βαβυλωνίους. εἰ δὲ καὶ τελείαν, φησὶν, ἔπεδείξατο τὴν μετάνοιαν ὥστε καὶ «σφραγίδα γενέσθαι τῆς ἐν περιτομῇ δικαιοσύνης» κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον, ὡς κατὰ τοῦτο δοκεῖν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ, πάντως ἂν παρεδόθη δίκην ὑφέξων τῶν πρώην ἡμαρτημένων, εἰ καὶ μετριωτέραν. ἐν Βαβυλῶνι γὰρ σωφρονισθεὶς ἐν εἰρκτῇ καὶ δεσμοῖς, πάλιν ἐπὶ Εὐβιάδ Μαρωδᾶ μετέστη πρὸς ἄνεσιν, ὁμοδαίτιος γενόμενος τῷ βασιλεῖ καὶ οὕτως ἐν ἄλλοτρίᾳ καταλύσας τὸν βίον. 15 Ἀπαγορεύει οὐ προφήτην ἀπλῶς ἀκούειν, ἀλλὰ λόγους προφητῶν ἐν μιμῆσει προφερομένους. ὁ γὰρ ἀκούων προφήτου οἶον Μωσέως, οὐκ αὐτοῦ ἀλλὰ κυρίου ἀκούει διὰ τούτου λαλοῦντος. οἱ δὲ ψευδοπροφήται ματαιοῦσιν· τῷ γὰρ μὴ ἐπιστρέφειν ποιοῦσι τὸν ἀκούοντα μάταιον, ὄρασιν καρδίας λαλοῦντες. νοῦς γὰρ ἐπιβάλλων πράγμασι χωρὶς θεοῦ βοηθείας ὄρασιν καρδίας οὐκ ἀπὸ στόματος λαλεῖ τοῦ χορηγοῦντος εἰπεῖν καὶ φωτίζοντος. ἔστι δὲ ὅτε συντρέχει καρδίας ὄρασις καὶ στόματος κυρίου λόγος· ὅθεν οὐχ ἀπλῶς ψέγει τὴν ὄρασιν τῆς καρδίας, ἀλλ' ὅταν μὴ προσῆ τὸ ἕτερον. συντρέχει δὲ παρὰ τῷ λέγοντι· «προσεύχομαι τῷ στόματι, προσεύχομαι δὲ καὶ τῷ νοί». 16 Προφητεύει περὶ συσσεισμοῦ καὶ ὀργῆς κυρίου ἐκπορευομένης ἐπὶ τοὺς ἀσεβεῖς. ὁ θυμὸς οὐκ ἀπεστράφη, οὐχ ἀπλῶς ἀλλ' ἕως ἂν ποιήσῃ αὐτό, ὡς ἀποστρέφοντος ἐπὶ ποιήσῃ. ὁ δὲ μὴ πεποίηκε «λόγος κυρίου», θυμὸς κυρίου ποιεῖ. τί δὲ θυμὸς κυρίου ποιεῖ, λέγει Δαβὶδ ἐν τῷ «κύριε, μὴ τῷ θυμῷ σου ἐλέγξῃς με». οὐκοῦν ἐλέγχων οὐ παύεται, ἕως οὗ ποιήσῃ δι' ὃ ἐλέγχει, ὡς οὐδὲ ἡ ὀργὴ μέχρι τελείως παιδεύσῃ. οὐ μόνον δὲ ποιήσῃ, ἀλλὰ καὶ στήσῃ καὶ βεβαιώσῃ. τὸ δὲ ἀπὸ ἐγχειρήματος καρδίας αὐτοῦ αἴνιγμα ὃν ἐπ' ἐσχάτου, φησί, νοηθήσεται, δηλαδὴ περὶ τῶν εἰρημένων περὶ τε θυμοῦ καὶ ὀργῆς. χάρις οὖν τῷ ἡμῖν ἀποκαλύψαντι τὰ μέχρι τοῦ παρόντος κεκρυμμένα. 17 Διὰ τοῦτο οὐκ ἔλαθόν με εἰς πονηρίαν τὸν λαόν μου ὠθήσαντες. ὁ γὰρ καὶ προφήτη διδούς εἰδέναι τὰ πανταχοῦ, πολλῶ μᾶλλον οἶδεν αὐτός. «πνεῦμα» γὰρ «κυρίου πεπλήρωκε τὴν οἴκου μένην»· καὶ «ἐν αὐτῷ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν», ὡς ὁ Παῦλος πρὸς Ἀθηναίους ἔφη. τοιοῦτον καὶ τὸ οὐχὶ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ἐγὼ πληρῶ, λέγει κύριος; τῇ δυνάμει γὰρ αὐτοῦ πᾶσιν ἐγγίζει. καὶ εὐχαὶ ἄρα οὐχ ὡς πρὸς πόρρω ὄντα γίνονται τὸν θεόν. καὶ περὶ τοῦ υἱοῦ δὲ λέγεται· «ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο». αὐτὸς γὰρ ὁ καὶ λέγων· θεὸς ἐγγίζων ἐγὼ εἴμι· καὶ γὰρ ἔφησεν· «ὅπου δύο καὶ τρεῖς συνηγμένοι εἰσὶν εἰς τὸ

ἐμὸν ὄνομα, κἀγὼ εἶμι ἐν μέσῳ αὐτῶν», ὁ καὶ λέγων· «ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἶμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος». 18 Ὡς γὰρ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς οὐδὲν τοῦ σώματος ἔρημον, ἀλλ' ὅπου αἴσθησις ἐκεῖ καὶ ψυχὴ, καὶ ἐπὶ πᾶν φθάνει τὸ σῶμα, οὕτως καὶ οὐδὲν κενὸν τοῦ θεοῦ. καὶ ὅμως πάντα πληρῶν οὐ πληροὶ τὸν ἁμαρτωλόν, πνευμάτων γὰρ ἀκαθάρτων πεπλήρωται· καὶ τὸν τοιοῦτον ἀδύνατον ὑπὸ θεοῦ πληρωθῆναι, μὴ τῶν ἄλλων τῶν πληρουντῶν ἀπηλλαγμένον. τοὺς γὰρ ἀξίους πληροῖ ἐν οὐρανῷ τε καὶ γῆ. «τοῦ» γὰρ «κυρίου» οὐχὶ ἡ γῆ καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ, ἀλλ' «ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς», ὡς ὄντων ἐν αὐτῇ τινῶν οἱ μὴ εἰσὶ πλήρωμα γῆς. πλήρωμα γὰρ τῆς γῆς οἱ πεπληρωμένοι ἀπὸ τοῦ εἰπόντος· οὐχὶ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ἐγὼ πληρῶ; λέγει κύριος. 19 Ἐπειδὴ καὶ οἱ ψευδοπροφήται ἀπεχρῶντο τῷ «τάδε λέγει κύριος», τοὺς ἀληθεῖς προφήτας ὑποκρινόμενοι, ἔδει σημείων διαστελόντων ἑκατέρους. ἦν μὲν οὖν, κατὰ τὸν ἀπόστολον, πνευμάτων διακρίσεως χάρισμα, καὶ ὁ τοῦτο ἔχων διέκρινε πνεύματα, τὰ τε θεῖα ὄντα καὶ τὰ πονηρά, καθάπερ ἀργυραμοιβὸς τὸ νόμισμα τὸ δόκιμόν τε καὶ κίβδηλον. χωρὶς δὲ τῆς καθολικῆς ἐπιστήμης καὶ τὸ νῦν εἰρημένον ἀρκεῖ πρὸς διάκρισιν. ὁ γὰρ λόγος μου, φησὶν, οὐ διάκενος καὶ τρόφιμος ἀλόγων, ἀλλ' οἶονεὶ σῖτος καὶ λογικῶν τροφή. 20 Τί δὲ τὸ ἄχυρον πρὸς τὸν σῖτον εἶπεν, ἀλλ' οὐ πρὸς κριθήν· παρέθηκε γὰρ ὁ κύριος ἄρτους, τοὺς μὲν κριθίνους τοῖς ἀλογωτέροις, τοὺς δὲ πυρίνους τοῖς λογικοῖς. διὸ καὶ νῦν οὐκ ἔφη· τί τὸ ἄχυρον πρὸς τὴν κριθήν, ἀλλὰ πρὸς τὸν σῖτον, τὴν λογικὴν ἀκριβῶς παραστήσας τροφήν. ἔστι δὲ καὶ ἄλλο σημεῖον, ὅτι οἱ λόγοι κυρίου ὡς πέλυξ κόπτων πέτραν. ὅταν ὁ ἀκροατὴς ἐλεγχόμενος καίηται ὥστε λέγειν· «οὐχὶ ἡ καρδία μου καιομένη ἦν ἐν ἐμοί», πῦρ καὶ σῖτός ἐστιν ὁ λόγος· εἰ δὲ τέρπεται τῶν καθ' ἡδονὴν ἀκροώμενος, ἄχυρα. ἀλλὰ <καὶ> πέλυξ ἐστὶν ὁ τοῦ θεοῦ λόγος, οὐ ξύλα μόνον δυνατὸς ἀλλὰ καὶ πέτραν διελεῖν, οὐ τὴν κατὰ Χριστὸν νοουμένην, ἀλλὰ τὴν ἐναντίαν ἣν δεῖ τέμνεσθαι κατὰ τὸ «συντριβήσονται πέτραι ἐνώπιον κυρίου». 21 Ὡσπερ ὁ πριάμενος ἱμάτιον, εἰ τύχοι, παρ' οὐ δεῖ, νομίμως ἔχει τοῦτο, ὁ δὲ κλέψας ἔχει μὲν ἀλλ' οὐ δικαίως, οὕτω τῶν διδασκόντων ἀπὸ γραφῆς οἱ νόθῳ ψυχῇ καὶ κεκηλιδωμένη τὰ ῥήματα φέροντες κλέπτουσι· περὶ ὧν λέγοιτ' ἄν· «πάντες ὅσοι ἦλθον πρὸ ἐμοῦ κλέπται εἰσὶ καὶ λησταί, καὶ οὐκ ἤκουσαν αὐτῶν τὰ πρόβατα». τοιοῦτος ὁ λόγῳ χρώμενος εὐαγγελικῶ, μὴ πίστει διακείμενος πρὸς αὐτὸν μηδὲ βίους κατ' αὐτόν, ἄλλοτρία δὲ προαιρέσει χρώμενος τῇ τοῦ λόγου ἀπαγγελίᾳ· κλέπτῃ γὰρ ἐστὶ καὶ λεχθήσεται πρὸς αὐτόν· «ὁ κηρύσσων μὴ κλέπτειν κλέπτεις». 22 Ὅπερ ὁ κόσμος ὅλος, τοῦτο κατὰ τινὰ ἀναλογίαν ἐστὶ μόνος ὁ ἄνθρωπος. εὐρήσεις γὰρ τινὰ μὲν οὐρανὸν λεγόμενον, ὅταν φορῇ «τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανοῦ», ἄλλον δὲ γῆν, ἐὰν ἔχη «τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ» (τῷ γὰρ ἡμαρτηκότι λέλεκται· «γῆ εἶ»), ἄλλον ἔχοντα ποταμοὺς ἐν αὐτῷ «ἄλλομένους εἰς ζωὴν αἰώνιον», ἐὰν ἔχη λόγους ποτιμωτάτους, ἄλλον ἔχοντα θάλατταν ἀλμυράν, κυμάτων πλήρη, ἔχουσιν «δράκοντα ὃν ἔπλασεν ὁ θεὸς ἐμπαίζειν αὐτῷ». καὶ κατὰ μέρος εὐρήσεις τὸν μὲν ἥλιον, τὸν δὲ σελήνην λεγόμενον καὶ ἀστέρας, ἐπεὶ «οὕτως ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν». Καὶ μετ' ὀλίγα· Νῦν δὲ φησὶν αὐτὸν ἢ παραβολὴ σῦκον εἶναι πονηρὸν λίαν· γλυκάζει μὲν γὰρ αὐτὸν διὰ πεπάνσεως ἢ ἀρετῆς, ὡς εἶναι ψυχὴν ὄλην καὶ πνεῦμα καὶ σῶμα γλυκὴ τῆς ἐξ ἀρετῶν ποιότητος ἐντιθεμένης αὐτῷ, ἢ δὲ πονηρία κακὸν αὐτὸν καὶ ἄβρωτον ἀπεργάζεται. ἀλλ' ἐὰν μὲν σῦκα ζητῇ τις μὴ λίαν χρηστά, ἔξω ζητεῖ ταῦτα τῶν τῆς θεοσεβείας μυστηρίων καὶ τοῦ ναοῦ τοῦ θεοῦ, ὡσπερ οὖν καὶ τὰ μὴ λίαν πονηρά. ἐὰν γὰρ ἔλθῃ ἐπὶ τὴν μαθητεῖαν αὐτῆν, πρὸ προσώπου ναοῦ κυρίου ἐστὶ σῦκα χρηστά λίαν (οἷα ποιεῖν οἶδε Χριστὸς) ἢ πονηρά· οὐδὲ γὰρ τὸ ἔξω πονηρὸν σῦκον ἐξέβαλε τοὺς λόγους τοῦ θεοῦ εἰς τὰ ὀπίσω. περὶ τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ καὶ τὰ θεῖα δόγματα δύο κάλαθοι κεῖνται. καὶ οἶδεν ὁ ἐκλεγόμενος, πῶς ἕκαστον κατατάσσει, μὴ ἀνεχόμενος πονηροῦ σῦκου

ποιότητα τοῖς λίαν ἐγκαταμίξαι χρηστοῖς («μικρὰ» γὰρ «ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ») οὐδὲ μὴ τούναντίον. καὶ τάχα ὁ κάλαθος τῶν σύκων τῶν πονηρῶν ἢ γέεννά ἐστι τοῦ αἰωνίου πυρός, ὁ δὲ τῶν χρηστῶν ἢ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Καὶ μετ' ὀλίγα· Ἄλλὰ πότε τοὺς καλάθους ὁ προφήτης ἐώρακεν; μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν, φησὶν. ἔαν γὰρ ἴδης τὴν ἐπιδημίαν τοῦ σωτήρος καὶ τοῦ λαοῦ τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ ἡμᾶς τοὺς ἀλλοτρίους φύσει καὶ ἔξω τῆς Ἱερουσαλήμ νῦν διὰ τὴν πίστιν τὴν εἰς θεὸν καὶ γλυκύτητα τῆς ἀληθείας γινομένους σῦκα χρηστά, ὄψει τὸν κάλαθον τῶν χρηστῶν σύκων· ἔαν δὲ τοὺς ἐκ περιτομῆς μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν ταύτην θεάσοιο, τῶν πονηρῶν ὄψει καὶ ἀβρώτων σύκων τὸν κάλαθον. οὐκ ἀρκεῖ δὲ χρηστὰ λίαν εἶναι τὰ σῦκα, ἀλλὰ καὶ τοῖς πρωῖμοις ὡμοιωσθαι προσήκει· ὄψιμον γὰρ σῦκον οὐκ ἔστιν ὧ παραβάλλεται ὁ σωζόμενος. 23 Ὁ Χριστὸς οἰκοδόμος καὶ ἀρχιτέκτων, περὶ οὗ ἐν προφῆταις λέλεκται· «οὗτος οἰκοδομήσει τὴν πόλιν μου, καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ μου ἐπιστρέψει». φησὶν οὖν ὁ κύριος· καὶ οἰκοδομήσω αὐτοὺς καὶ οὐ μὴ καθελῶ. ἀγαθὸς γὰρ ὢν ὁ θεὸς οἰκοδομήματά τινα καθαιρεῖ· δεῖ γὰρ τὴν ἐν ἡμῖν οἰκοδομὴν τῶν ἀκαθάρτων πνευμάτων καταλυθῆναι καὶ οὕτω ναὸν οἰκοδομηθῆναι θεῷ ἐξ ἀρετῶν τε καὶ δογματῶν ὀρθῶν, ἵνα καὶ ὀφθῇ ἡ δόξα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ. ἔστι δὲ καὶ γεωργὸς καταφυτεύων καὶ ἐγκεντρύζων οὓς ἄξιον. φησὶ γὰρ ὁ σωτὴρ ὡς ρίζα τοὺς κλάδους πάντας ἀνέχων· «ἐγὼ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, ὑμεῖς τὰ κλήματα, ὁ δὲ πατήρ μου ὁ γεωργὸς ἐστίν. πᾶν κλῆμα ἐν ἐμοὶ μένον καὶ ποιοῦν καρπὸν καλόν, ὁ πατήρ μου καθαιρεῖ ἵνα πλείονα καρπὸν φέρῃ· πᾶν δὲ κλῆμα ἐν ἐμοὶ μένον μὴ φέρον· δὲ καρπὸν, ὁ πατήρ μου ἐκκόπτει καὶ εἰς πῦρ αὐτὸ βάλλει». οὐκ ἐν ἐθνικοῖς, ἀλλ' ἐν τοῖς πιστοῖς ἐστὶ τὸ «ἐν αὐτῷ μένον καὶ μὴ φέρον καρπὸν»· οἷός ἐστιν ὁ λέγων εἶναι πιστὸς καὶ πλημμελῶν ἐπ' ἀδείας, ὅστις εἰκότως ἐκκόπτεται· καθαιρεῖ δὲ τὸν καρπὸν φέρον, ἵνα κἂν τι παρορᾷ ὡς ἄνθρωπος διορθώσειεν. 24 Ταύτην, ὡς ἐλέγομεν, οἱ μὲν Ἑβδομήκοντα τῶν κατὰ τῶν ἐθνῶν ὁράσεων προῦταξαν· οἱ δὲ Λοιποὶ τούναντίον. Αἰλὰμ δὲ ἔθνος Ἀραβικὸν πρὸς τῆ ἐρυθρᾷ κείμενον θαλάσση. 25 Ἐφρόνουν γὰρ ἐπὶ τοξεία, μὴ μαθόντες ψάλλειν· «οὐ γὰρ ἐπὶ τὸ τόξον μου ἐλπῶ, καὶ ἡ ῥομφαία μου οὐ σώσει με». ἔθνη δὲ πανταχόθεν ἀπειλεῖ κινεῖν ἐπ' αὐτόν, ὅθεν ἀνέμους ἐκ τῶν ὅθεν ὠρμώντο καλεῖ. ἕκαστος ἡμῶν ἀναλόγως τῆ καταστάσει ἢ Αἰλαμίτης ὁμωνύμως ἐστὶν ἢ Ἰδουμαῖος ἢ Μωαβίτης ἢ Αἰγύπτιος ἢ Ἰσραηλίτης. δυνατὸν δὲ μεταβάλλειν ἐξ ἐτέρου ἔθνους εἰς ἕτερον κρεῖττον ἢ χειρόν· τὰ ψυχικὰ γὰρ ἔθνη μεταπίπτειν οἶδεν εἰς ἄλ ληλα. πλὴν ἕκαστος ἡμῶν ἀναλόγως οἷς ἐθησαύρισε πίεται τὸ τῆς ὀργῆς κυρίου ποτήριον ἀκράτου ἢ κεκερασμένης· πάντες γὰρ ἡμᾶρ τομεν πλέον ἢ ἔλαττον. ὡς δὲ Ἰσραὴλ ἐπώνυμος γέγονεν ὧ πεποί ηκεν, ἰσχύσας πρὸς τὸν θεὸν ἐν τῇ πάλη, οὕτω τινὲς εἰσι Παραβεβλημένοι Ψεκτοὶ Αἰλαμίται· οὕτω γὰρ ἐρμηνεύονται. παραβάλλονται δὲ οὓς κατὰ τὸν ἀπόστολον «παρέδωκεν ὁ θεὸς εἰς ἀδόκιμον νοῦν, εἰς πάθη ἀτιμίας». δηλοῖ δέ, τινὲς οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος ἄνεμοι, καὶ Παῦλος εἰπών· «ἵνα μηκέτι ὦμεν κλυδωνιζόμενοι καὶ περιφερόμενοι παντὶ ἀνέμῳ διδασκαλίας ἐν τῇ κυβία τῶν ἀνθρώπων, πρὸς τὴν μεθοδίαν τῆς πλάνης». περιφέρεται δὲ παντὶ ἀνέμῳ ὁ Παραβεβλημένος, εἴτε διδασκαλίας εἴτε θυμοῦ εἴτε ἐπιθυμίας. ἄνεμοι δὲ τέσσαρες γενικοί, ταρασσόντες τὴν ἀνθρώπου ψυχὴν, ἐπιθυμία, φόβος, ἡδονή, λύπη, οἷς Αἰλαμίτης ἐκ τοῦ θεοῦ καταλειφθεὶς παραδίδοται. ἀλλὰ τί τὸ τόξον Αἰλὰμ, ἐν ᾧ ἢ ἀρχὴ τῆς δυναστείας, αὐτὸς ἔφη μελωδῶν ὁ Δαβὶδ· «ἰδοὺ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἐνέτειναν τόξον, ἠτοίμασαν βέλη εἰς φαρέτραν, τοῦ κατατοξεῦσαι ἐν σκοτομήνῃ τοὺς εὐθεῖς τῆ καρδία». Καὶ μετ' ὀλίγα· Ἄλλ' ὁ σωτὴρ ἐπιδημήσας τοὺς τέσσαρας ἀνέμους ἐπὶ τοὺς Αἰλαμίτας ἐπήγαγε κυκλοῦντας ἡμᾶς, ἵνα τούτους διασκορπίσειε. παραδίδονται γὰρ δυνάμεις ἀντικείμεναι δυνάμειν ἐτέραις ἀντικειμέναις εἰς κόλασιν, ὡς ὁ Φαραὼ τῷ Ναβουχοδονόσορ· καὶ ὄφεις γὰρ ἰοβόλους εἰ κατακλείσεις,

ὕπὸ τῶν δυνατωτέρων οἱ ἀσθενεῖς ὑπὸ λιμοῦ κατεσθίονται, ἕως οὗ ὁ πάντων ἰσχυρότατος πληρωθεῖς ὑπὸ τῶν ὄφρων οὐς κατεδήδοκεν, ὁ καλούμενος γένηται βασιλίσκος, ἰὸν ἔχων ἐκ μόνης θέας καρποφόρον δένδρον ξηραίνοντα. οὕτως αἱ πονηραὶ δυνάμεις ὑπ' ἀλλήλων κολάζονται, μέχρι καταλειφθῆ τελευταῖον ὁ «ἔσχατος ἐχθρὸς Χριστοῦ θάνατος», βασιλίσκος περὶ οὗ φησιν· «ἐπὶ ἀσπίδα καὶ βασιλίσκον ἐπιβήση». ὁ γὰρ Χριστὸς ἰσχυρότερος ὢν τοῦ βασιλίσκου, ἐπιβέβηκεν αὐτῷ καὶ δέδωκεν ἡμῖν «ἐξουσίαν πατεῖν ἐπάνω ὄφρων καὶ σκορπίων». 26 Ἔστι τις ἀνὴρ Βαβυλώνιος καὶ νήπιον Βαβυλώνιον, καὶ δεῖ πρὸς τούτους ἀγωνίζεσθαι, τουτέστιν ἢ πρὸς μεγάλα ἢ πρὸς νῦν ἀρχόμενα πάθη. πλὴν «μακάριος, ὃς ἂν κρατήσας ἐδαφίση πρὸς τὴν πέτραν (τὸν Χριστὸν) τὰ νήπια Βαβυλώνας», πρὶν εἰς ἄνδρας προέλθωσιν. ἔτι δὲ μακαριώτερον ἐξολοθρεῦσαι Βαβυλώνιον σπέρμα, λογισμὸν δηλονότι Συγχυτικόν (ἐναντίον δὲ τούτῳ σπέρμα περὶ οὗ λέλεκται· «μακάριος ὃς ἔχει ἐν Σιών σπέρμα» καὶ «μα κάριοι οἱ σπείροντες ἐπὶ πᾶν ὕδωρ, οὗ βουῆς καὶ ὄνος πατεῖ»). οὐ μόνον ἄνδρα τινὰ οὐδὲ παιδίον, ἀλλὰ κἂν μόνον σπέρμα· δύναται γὰρ καρποφορεῖν γεωργούμενον. ποῖον δὲ τὸ ὕδωρ, ἐφ' ὃ σπείρειν δεῖ τὸ καλὸν σπέρμα; τὸ τῆς παλιγγενεσίας λουτρόν. ἐκεῖ «βουῆς καὶ ὄνος πατεῖ», βουῆς ὁ καθαρὸς καὶ Ἰσραηλίτης, ὄνος ὁ ἐκ γένους ἀκάθαρτος τε καὶ ἐθνικός. σύμβολα δὲ τὰ ζῶα ταῦτα τοῦ τε καταγγελλομένου λόγου τοῖς Ἰσραηλίταις καὶ τοῦ κεκηρυγμένου τοῖς ἔθνεσιν. 27 Κατέχει δὲ δρέπανον ὁ Βαβυλώνιος οὐκ ἐπὶ τῷ σῶσαι, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ἐκτεμεῖν τῆς γῆς τῆς ἀγίας καὶ θερίσαι ἐκκλησίας· ὃν πρὶν τοῦτο παθεῖν ὀλοθρεύσωμεν, τοὺς τῶν αἰρετικῶν ἐξαφανίσαντες λόγους. οἷος ἦν ὁ Παῦλος λέγων· «ἐν ἐτοιμῷ ἔχοντες ἐκδικῆσαι πᾶσαν παρακοήν», ὁ λέγων· «πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ θεοῦ καθαιροῦντες». εἶτα μαρτυρεῖ τῷ Ἑλληνικῷ λόγῳ δύναμιν, ὡς πάντα τὰ ἔθνη τούτῳ παραχωρεῖν ἀποδεικτικῶς πως εἶναι δοκοῦντι. 28 Πρόβατόν φησιν ὡς ἐνὸς πεπλανημένου. καὶ ἐν εὐαγγελίῳ δέ φησιν· «ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἦλθεν ἐκζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός». καὶ ἐν τῇ παραβολῇ δὲ ἐν ἐκ τῶν ἑκατὸν ἀπώλετο μόνον, ὅπερ ἦλθεν εὐρεῖν ὁ ἐπιδημήσας ποιμὴν, ὃς καὶ ἐπὶ τῶν ὠμων ἀναλαβὼν ἀπέδωκε τῷ ἀριθμῷ τῶν ἐνενήκοντα καὶ ἐννέα. «οἱ γὰρ πάντες ἐν σῶμά ἐσμεν» καὶ ἐν πρόβατον· ὁ μὲν τίς ἐστι πούς, ὁ δὲ κεφαλή, ὁ δὲ ἄλλο τι, ὁ δὲ ποιμὴν ἐλθὼν συνήγαγεν «ὀστέον πρὸς ὀστέον καὶ ἀρμονίαν πρὸς ἀρμονίαν» καὶ ἐνώσας ἀνέλαβεν ἐπὶ τὴν χώραν αὐτοῦ. ἡ δὲ ἐνότις γίνεται δι' ἀγάπης καὶ ἀληθείας καὶ προαιρέσεως ἀγαθῆς. τῷ ἰδίῳ μὲν οὖν λόγῳ πάντας ἤνωσεν. εἰ δὲ τινες ἀπειθοῦντες ἐφάνησαν, ἀνίατον τὸ πάθος ἐκτήσαντο. εἰς οὖν ὁ πᾶς Ἰσραηλίτης κατὰ τὴν συγγένειαν τὴν ἀληθινήν, «οἱ γὰρ πάντες ἐν σῶμά ἐσμεν καὶ εἰς ἄρτος καὶ τοῦ ἐνὸς μετέχομεν πνεύματος». πλανώμενον δὲ πρόβατον ὁ μὴ τυγχάνων τῆς τοῦ καθήκοντος θήρας ἐν τε λόγῳ καὶ πράξει, ἢ τῷ μὴ ζητεῖν ἢ τῷ μὴ εὐρεῖν. ὁ δὲ εἰδὼς καὶ ποιῶν τὰ τῆς ἐπιγνώσεως οὐ πλανᾶται· ὁ δὲ πλανώμενος ὑπὸ λεόντων ἐξωθεῖται. «ὁ» γὰρ «ἀντίδικος ἡμῶν διὰ βολος ὡς λέων ὠρυόμενος περιπατεῖ ζητῶν τίνα καταπίη». ἤδη δὲ καὶ «σκύμνοι λέοντος ὠρυόμενοι ἀρπάσαι καὶ ζητῆσαι παρὰ θεοῦ βρῶσιν αὐτοῖς» ἐπιβουλεύουσι τοῖς δικαίοις, βουλόμενοι ἐξῶσαι ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ὀρῶν τῆς εἰρήνης. ἀλλ' ὡς Δαβὶδ λαβὼν τοῦ πώγωνος τὸν λέοντα ἐπνίξεν, οὕτω τὸν πνευματικὸν Δαβὶδ, τὸν Χριστόν, ἐξαιτήσωμεν λαβόντα τὸν λέοντα καὶ πᾶν τὸ τῶν θηρίων συνέδριον ἀνελεῖν. δύο δὲ νῦν λαμβάνει λέοντας γενικούς, τὸν τε Ἀσσύριον καὶ τὸν Βαβυλώνιον. κατὰ τὴν ἱστορίαν τὴν ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν Βασιλειῶν δύο εἰσίν· ὁ μὲν γὰρ Ἀσσύριος ἀπώκισε τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ «εἰς Ἀσσυρίους ἕως τῆς σήμερον», ὁ δὲ Βαβυλώνιος τοὺς υἱοὺς Ἰούδα «εἰς Βαβυλώνα». πλὴν οὐκ ἔφη νῦν πρῶτος καὶ δεύτερος, ἀλλὰ πρῶτος καὶ ἔσχατος. πρῶτος γὰρ λέων ὁ ἀντι κείμενος διάβολος, αὐτὸς ὁ «ἀνθρωποκτόνος»· τελευταῖος δὲ ἐπὶ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος «ὁ ἄνθρωπος τῆς ἀμαρτίας, ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ὁ

ἐπαιρόμενος ἐπὶ πάντα λεγόμενον θεὸν ἢ σέβασμα». 29 Οὐ δύναται ὁ Ἰσραὴλ ἀποκαταστῆναι εἰς τὴν νομὴν αὐτοῦ, ἐὰν μὴ πάθωσιν οἱ δύο βασιλεῖς ἃ δεῖ παθεῖν ὑπὲρ τῆς τῶν πεπονηθῶτων κακῶς ἐκδικήσεως. μὴ πάντως δὲ ἐπὶ τὸν διὰ βολὸν ἢ τὸν ἀντίχριστον ἐκλάβης τὸν λόγον· ἐν ἐμοὶ γὰρ ἀναιρε θήτω «συντριβόμενος ὁ σατανᾶς ὑπὸ τοὺς πόδας μου ἐν τάχει». ὅταν δὲ ἀνέλη τοὺς δύο τούτους καὶ τοὺς μεταξύ, ἀποκαταστήσει τὸν Ἰσραὴλ εἰς τὴν νομὴν αὐτοῦ· ὅτε καὶ νεμησεται ἐν τῷ Καρ μήλω καὶ τῇ Βασάν καὶ ἐν ὄρει Ἐφραΐμ καὶ ἐν Γαλααδ. το σούτων τόπων ὄντων τῆς Ἰουδαίας καὶ τῆς γῆς τῆς κληρονομου μένης, ταῦτα μόνον ὠνόμασεν. 30 Σφύραν τὴν Βαβυλῶνα καλεῖ, ταῖς ἰδίαις πλεονεξίαις τοὺς ἐπὶ γῆς κατατρίψασαν. ὅτε δὲ τὸν θεῖον νεῶν ὁ Σολομῶν κατεσκευάζεν, ἐν ἐπαίνῳ τῶν Βασιλειῶν ἢ τρίτη φησὶν ὅτι «σφύρα καὶ πέλεκυς οὐκ ἠκούσθη ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ». οἶκος δὲ ἢ ἐκ κλησία θεοῦ, ἐν ἣ μὴ δεῖ ἀκουέσθαι σφύρα. ἔστι δὲ σφύρα πάσης τῆς γῆς ὁ διάβολος, καὶ ἔστιν ὁ μὴ φροντίζων αὐτῆς οἶονεῖ τις ὕλη τυπτομένη παρ' αὐτῆς καὶ μὴ πάσχουσα. «ἰδοῦ» γάρ φησιν «ἀνήρ ἔστηκώς ἐπὶ τείχους ἀδαμαντίνου, καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἀδάμας»· ὅστις ἀδάμας ὑπ' οὐδεμιᾶς συντριβεται σφύρας. κἂν ἐφεστήκη γοῦν ὁ διάβολος ἢ σφύρα, καὶ ὑποκείμενος ἢ δράκων «ὥσπερ ἄκμων ἀνή λατος», οὐδὲν ὁ ἐν τῇ χειρὶ κυρίου καὶ ὑπὸ τὴν σκέπην αὐτοῦ ἀδάμας πείσεται. τείχος γάρ ὁ ἅγιος ἀδαμάντινον, καὶ ἐν χερσὶ κυρίου μένων ἀπαθῆς, κἂν μέσος ληφθῇ τῆς τε σφύρας καὶ τοῦ δράκοντος. ὅσον δὲ τύπεται, λαμπροτέραν αὐτοῦ τὴν ἀρετὴν ἐπὶ δείκνυσιν· ὁ γὰρ διάβολος οἶα τις λίθων ἀγνοῶν φύσιν διὰ πολλῶν δοκιμάζει πληγῶν τὸν οἶον ἀδάμαντα, θεοῦ μόνου καλῶς τὴν τοῦ των φύσιν εἰδότος. εἰ σφύρα μὴ ἦν, «σάλπιγξ ἔλατή» ἢ κατὰ τὸν νόμον οὐκ ἦν, διεγείρουσα ἐπὶ τὰς ἐορτὰς τοῦ θεοῦ ἢ παροξύνουσα εἰς πόλεμον τοὺς ἀκούοντας. τοιοῦτον ἐποίησε τὸν Παῦλον διὰ πειρασμῶν ποικίλων ἢ σφύρα, μηδὲν μὲν ἐξ αὐτῆς παθόντα, μεγάλη δὲ φωνὴ πρὸς τὸν τῆς κακίας διεγείροντα πόλεμον. ἐργάζεται μὲν οὖν ἢ σφύρα τὸν πειρασμόν, ὑπηρετεῖ δὲ τῇ σφύρᾳ ὁ ἀπὸ τοῦ Κάιν «σφυροκόπος, ὁ χαλκεὺς χαλκοῦ καὶ σιδήρου». τοιοῦτος ὁ ἐπὶ τοῦ σωτήρος Ἰούδας καὶ οἱ «σταύρου, σταύρου αὐτόν» κεκραγότες, διὰ τῶν τοιούτων ὑπηρετοῦντες τῇ σφύρᾳ. 31 Σκευὴ ὄργης καὶ ὁ ἀπόστολος οἶδε «κατηρτισμένα εἰς ἀπώλειαν, ἵνα γνωρίσῃ τὸν πλοῦτον τῆς δόξης αὐτοῦ ἐπὶ σκευὴ ἐλέους». πάντας γὰρ ἀνθρώπους εἰς δύο ταῦτα διεῖλε σκευή, τὰ μὲν ὄργης, τὰ δὲ ἐλέους· τὰ μὲν οἷος ὁ Φαραὼ καὶ οἱ Αἰγύπτιοι, τὰ δὲ οἷος ὁ Παῦλος καὶ οἱ πιστεύσαντες. ἀλλὰ τίς ὁ θησαυρὸς κυρίου, ἐν ᾧ τὰ σκευὴ τῆς ὄργης; ἴσως ἢ ἐκκλησία, ἐν ἣ τοιοῦτοι πολλακίς λανθάνουσιν. ἔσται δὲ καιρὸς, ὅτε ἀνοίγει τὴν ἐκκλησίαν. νῦν γὰρ κέκλεισται, καὶ τὰ σκευὴ τῆς ὄργης μετὰ τῶν σκευῶν τοῦ ἐλέους νέμεται, καὶ τὰ ἄχυρα μετὰ τοῦ σίτου εἰσὶ, καὶ ἐν μιᾷ σαγήνῃ οἱ τε ἀπόβλητοι καὶ οἱ ἐκλεκτοὶ ἰχθύες. ἀνοίγει δὲ τὸν θησαυρὸν αὐ τοῦ ὁ κύριος κατὰ τὸν καιρὸν τῆς κρίσεως, ὅτε τῶν σκευῶν τῆς ὄργης ἐκβαλλομένων, ὁ ἐλέους σκευὸς ὑπάρχων εἴποι ἂν εἰκότως· «ἐξῆλθον ἀφ' ἡμῶν, οὐ γὰρ ἦσαν ἐξ ἡμῶν». τὰ δὲ ἔξω τοῦ θησαυροῦ ἀμαρτάνοντα σκευὴ οὕτω σκευὴ ὄργης ἐστίν, ἀλλ' ἐλάττονα· «δοῦλοι» γάρ εἰσι «μὴ εἰδότες τὸ θέλημα τοῦ κυρίου αὐτῶν καὶ μὴ ποιοῦντες αὐτό». σκευὴ τοίνυν εἰσὶν ἀπλῶς εἰς ἄλλα τηρούμενα. 32 Ἦξουσι, φησὶ, τῶν αἰχμαλώτων τινὲς τῆς Ἰουδαίας, εὐαγγελιζόμενοι τὴν κατὰ Βαβυλῶνος ἐκδίκησιν. λέγοι δ' ἂν καὶ περὶ τῶν ἐξ εἰδωλολατρείας ἐπιστρεφόντων, ἦν καλεῖ Βαβυλῶνα· οἱ τινες ἐλθόντες εἰς Σιών, τὸ Σκοπευτήριον, τὴν ἐκκλησίαν, τὴν παρὰ κυρίου θεοῦ ἡμῶν ἐκδίκησιν ἀναγγέλλουσιν. 33 Οἱ μὲν ἐν Βαβυλῶνι πολλοί, οἱ δὲ ἐν Ἱερουσαλήμ ἐλά χιστοι. εἴρηται γάρ· «οὐ παρὰ τοῦτο ἠγάπησεν ὑμᾶς κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, παρὰ τὸ εἶναι πολλοστούς· ὑμεῖς γὰρ ἔστε ὀλιγοστοὶ παρὰ πάντα τὰ ἔθνη». «ὀλίγοι» γὰρ ὄντως «οἱ σωζόμενοι καὶ διὰ τῆς στενῆς εἰσερχόμενοι θύρας». παραγγέλλεται δὲ πᾶς ἐπὶ τὴν «πλατεῖαν καὶ εὐρύχωρον» Βαβυλῶνα τόξον ἐντείνων, μηδένα ταύτης περι

ποιήσασθαι. 34 Ὅσους τις ἔχει λογισμοὺς ἀνθεστηκότας θεοσεβεία, πολλοὶ εἰσι Βαβυλώνιοι· οὓς ἀναιρετέον ἀμαρτωλοὺς ὄντας τῆς γῆς, ἐξ ὧν ὁ καθαρεύσας ἐν τῇ πόλει γίνεται τοῦ θεοῦ τοῦ ἐκδικοῦντος τῆς Βαβυλώνος τὴν ὕβριν· ὤτετο γὰρ οἰκεία δυνάμει κεκρατηκέναι καὶ κατηλαζονεύετο τοῦ θεοῦ. ἐμπρησθέντος γὰρ τοῦ ναοῦ, τὰ σκεύη τὰ ἱερά ταῖς παλλακαῖς εἰς χρῆσιν ἐδόθη. διόπερ πυρὶ τὸ ἄκαρπον ἔθνος καθάπερ δὴ τινα δρυμὸν κατηνάλωσε. ταύτη τοί φησιν· ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σὲ τὴν ὑβρίστριαν, λέγει κύριος τῶν δυ νάμεων. 35 Προφητεύει τὴν συντέλειαν ἀθρόως γεννηθησομένην· «ὥσπερ γὰρ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ κατακλυσμοῦ» καὶ «ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ Λὼτ» τὰ βιωτικά πάντες ἐποίουν, «ἕως ἦλθεν ὁ κατακλυσμός καὶ τὸ πῦρ καὶ ἤρεν ἅπαντας», οὕτως ἔσται τὸ τῆς συντελείας αἰφνίδιον. οὗ δὲ σύμβολον ἦν ἡ ἀθρόως πεσοῦσα φωνῆ καὶ μόνη σαλπίγγων Ἰεριχώ. καὶ παρὰ τὸν καιρὸν δὲ τοῦ σωτηρίου πάθους ἄφνω ἔπεσε Βαβυλώων, Χριστοῦ τὰ περὶ τῶν ἐθνικῶν εἰδώλων καταργήσαντος δόγματα καὶ τοὺς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ῥυσαμένου πιστεύσαντας. 36 Χρυσοῦν ἐστὶ τοῦ Ναβουχοδονόσορ τὸ ποτήριον εἰς ἀπάτην ἀνθρώπων, ἵνα δεξάμενοι πίωσιν, ὀρῶντες τὸν χρυσὸν «ὅτι καλὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν καὶ ὠραῖον τοῦ κατανοῆσαι», τὸ δὲ κρίμα τὸ ἐν τούτῳ μὴ λογιζόμενοι. τὰ μοχθηρὰ γὰρ αὐτοῦ δόγματα καλὴ λιλεξία κεκόσμηται, τῷ τῆς φράσεως δελεάζοντα κάλλει καὶ τῇ μεθόδῳ τῇ τεχνικῇ. καὶ πᾶς δὲ ποιητῆς ἄκρος εἶναι δοκῶν ποτήριον χρυσοῦν κατεσκεύασε, δηλητήριον ἐμβαλὼν εἰδωλολατρίας, αἰσχρο λογίας, καὶ τῶν ψυχικῶν ἀπάντων κακῶν. ὁ δὲ Ἰησοῦς οὐ χρυσοῦ ποτηρίου προενοήσατο, μήποτε καὶ δόξη ἐκείνῳ ὅμοιον εἶναι (διόπερ «ἔχομεν τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσιν»), ἀλλὰ τῆς ἐν αὐτῷ σωτηρίας. τὸ δὲ χρυσοῦν ποτήριον, ἡ Βαβυλώων, ὅταν ἐπὶ τὴν ἐκδίκησιν ἔλθῃ, ἐν χειρὶ κυρίου γίνεται, τῇ ἀψαμένη ποτὲ τοῦ Ἰώβ, μεθύσκον πᾶσαν τὴν γῆν ἀπὸ ὀργῆς, ἀπὸ λύπης, ἐρώτων, κενοδοξίας (ὅσα γὰρ ἀμαρτήματα, τοσαῦται καὶ μέθαι), καθάπερ ἐξ οἴνου πάντων σαλευομένων καὶ βέβαιον ἐχόντων οὐδέν. ὁ δὲ δίκαιος οὐκ ἔστι γῆ· ὧν γὰρ ἐπὶ γῆς, ἔχει «ἐν οὐρανοῖς τὸ πολίτευμα» καὶ οὐκ ἂν ἀκούσει· «γῆ εἶ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύση», ἀλλ' ἐκ τῶν εἰκότων· οὐρανὸς εἶ καὶ εἰς οὐρανοὺς ἀπελεύση, φορεῖς γὰρ «τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανοῦ», καὶ πάγιος ἔστηκας. 37 Εἰ δὲ Βαβυλώων οὐκ ἀπέγνωσται (οὐ γὰρ ἂν ἔλεγεν· εἴ πως ἰαθήσεται), ποίαν ψυχὴν ἕτεραν ἀπογνωσόμεθα; εἰ δὲ μὴ σέσωσται, τοῦτο γέγονε παρ' αὐτήν, ὡς τοὺς ἀρίστους ἰατροὺς ἀπολο γεῖσθαι καὶ λέγειν· ἰατρεύσαμεν τὴν Βαβυλώνα, καὶ οὐκ ἰάθη· ἐγκαταλείπωμεν αὐτήν. οὐ παρ' αὐτοὺς γάρ, οὐδὲ παρὰ τὴν ἰατρικὴν οὐδὲ παρὰ τὴν ῥητίνην τὸ μὴ ταύτην θεραπεύεσθαι. ἰατροὶ δὲ ἄγγελοι, ὑπὸ τὸν μέγαν ὄντες ἰατρὸν τὸν θεὸν καὶ θεραπεύσαι τοὺς πειθομένους ἐθέλοντες. εἰ δὲ μή, ἐροῦσιν· ἐγκαταλίπωμεν αὐτήν, ἀπέλθωμεν ἕκαστος εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ καὶ τὸν οἰκεῖον τόπον καὶ τὴν οἰκείαν πρᾶξιν, ὅτι ἤγγικεν εἰς τὸν οὐρανὸν τὸ κρίμα αὐτῆς, καταδικάσαντες αὐτήν ὡς ἀνίατον καὶ πεισομένην τὰ τῆς ἀπογνώσεως. καὶ οἱ τῶν σωμάτων γὰρ ἰατροὶ τοὺς ἀνιάτους ἐγκαταλείπουσι, μήπως ἐν ταῖς αὐτῶν χερσὶ τελευτήσωσιν· ὁ δὲ ποιῶσιν οἱ ἄγγελοι. ὅσω δὲ ἀμαρτάνομεν, τὸ κρίμα ἡμῶν αὖξει, καὶ ἐξαίρει ἕως τῶν ἄστρον, τῶν ἀγίων δηλαδή. καὶ τότε ὁ θεὸς ἐκφέρει τὸ κρίμα αὐτοῦ εἰς ταπεινώσιν τοῦ ὑψωθέντος κρίματος ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας, ταπεινῶν τὴν ἀμαρτίαν καὶ τὰ πρὸς ἀξίαν ἀποδιδούς. 38 Καὶ Ἡσαΐας ἐθέσπισεν· «ἐπ' ὄρους πεδινοῦ ἄρατε σημεῖον, ὑψώσατε τὴν φωνὴν αὐτοῖς· παρακαλεῖτε τῇ χειρὶ». ταῦτα δὲ Πέρσαις καὶ Μήδοις οἱ προφηταὶ παρεκελεύοντο, ὡς κρατήσουσιν ἤδη Βαβυλώωνος, ἐπὶ τῶν αὐτῆς τειχῶν ὡς ἀλωσομένης ἀνατείνειν τοῦ πολέμου τὸ σύνθημα, δι' οὗ δηλοῦσι τοῖς στρατιώταις τὴν ἔφοδον. καὶ τὰ ὄπλα ἔχειν ἐν ἐτοιμῳ παρακελεύεται· τὰ τόξα τοῖς Μήδοις φησίν. 39 Συμφώνως δὲ τῷ ἐμωράνθη πᾶς ἄνθρωπος ἀπὸ γνώσεως ὁ Παῦλός φησιν· «οὐχὶ ἐμώρανεν ὁ θεὸς τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου τούτου;» καιρὸς δὲ

ἐπισκέψεως μάλιστα ἢ τῆς εἰδωλο λατρείας ἀπὸ τῆς Χριστοῦ παρουσίας καθάρσεις. σκευὴ δὲ πολέμου, ἅπερ ὁ Βαβυλώνιος διεσκόρπισεν, οἱ τοῦ Ἰσραὴλ καὶ Ἰούδα πολέμων ἔμπειροι ἄνδρες, ἀνθ' ὧν ἀπειλεῖ μηδενὸς ποιεῖσθαι φειδῶ. 40 Ἄναβάται ἵππων οἱ δαίμονες οἱ ταῖς σαρκικαῖς ἡδοναῖς ἐπικαθήμενοι· καὶ πάσαι γὰρ τῆς Αἰγύπτου «ἵππον καὶ ἀναβάτην ἔρριψεν εἰς θάλασσαν», οὗτοι δὲ ζευγνύντες ἐν ἡμῖν διάφορα πάθη, ταῖς τέτρασιν ἀρεταῖς ἀντικείμενα, κατασκευάζουσιν ἄρματα. καὶ ὁ μὲν θυμώδης καὶ πρὸς κακίαν ἐρρωμένος, ἀνήρ· ὁ δὲ πρὸς ἡδονὰς λελυμένος, γυνή· καὶ πρεσβύτης μὲν ὁ «πεπαλαιωμένος κακῶν ἡμερῶν»· νεανίσκοι δέ, περὶ ὧν Ἡσαΐας φησί· «πεινάσουσι νεώτεροι, καὶ κοπιάσουσι νεανίσκοι, καὶ ἐκλεκτοὶ ἀνίσχυες ἔσονται»· καὶ τοῦ ναντίον· «οἱ δὲ ὑπομένοντες τὸν θεὸν ἀλλάξουσιν ἰσχύον, πτεροφυήσουσιν ὡς ἀετοί, δραμοῦνται καὶ οὐ κοπιάσουσιν». τοὺς ἐκλεκτοὺς δὲ νῦν ἐν κακίᾳ φησίν, ὁποῖόν ἐστι τὸ «καὶ τὰ βρώματα αὐτοῦ ἐκλεκτά»· κατ' ἀρετὴν τε ὄντες ἐκλεκτοὶ ὑπὸ τοῦ Ναβουχο δονόσορ καταπίνονται. ἔσχε δὲ καὶ παρθένους, τὰς μὲν Ἑστιάκας, τὰς δὲ Πυθίας, τὰς δὲ ἄλλας. καὶ ψυχὴ δὲ μὴ δεξαμένη τὸν θεῖον σπόρον, παρθένος ἐστὶν αὐτῷ. ἔχει δὲ καὶ ποιμένας κακῆ διδασκαλίᾳ τοὺς ἐπομένους παιδεύοντας· ἀλλὰ καὶ γεωργοὺς τοὺς «τὰ ζιζάνια» σπείροντας, καὶ γεωργοῦντας «ἀκάνθας τε καὶ τριβόλους», τὰς βιωτικὰς ἐν ἀνθρώποις μερίμνας. ἔχει καὶ ἡγεμόνας ἐν κακίᾳ καὶ ἄρχοντας, καὶ μάλιστα «πρὸς οὓς ἡμῖν ἐστὶν ἡ πάλῃ, πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας». τούτοις οὖν πᾶσιν ὁ θεὸς ἀποδίδωσιν ἐνώπιον τῶν ἔναγχος εἰρηκότων· «δεῦτε καὶ ἀναγγείλωμεν ἐν Σιών τὰ μεγαλεῖα τοῦ θεοῦ». 41 Ὅρος τὴν Βαβυλῶνα διὰ τὸ τῆς βασιλείας ὕψος καλεῖ· ὅπερ ἦν ἐξ εἰδωλολατρείας καὶ τῶν ἀδίκων ἔργων, δι' ὧν διέφθειρε τοὺς ἄλλους, διεφθαρμένον. ἦν δὲ καὶ ἐφ' ὕψους ἢ πόλις διὰ τὸν παρακείμενον ποταμὸν, ἐξ οὗ τινες ἀναβαθμοὶ πρὸς τὴν πόλιν ἀνέφερον, διμερῆ τε οὖσαν καὶ ἐξ ἐκατέρας ὄχθης παρακειμένην τῷ ποταμῷ, πρὸς τῷ καὶ εἶναι τὰ τεῖχη τῆς πόλεως ὑψηλότατα. χεῖρα δέ, τὴν τιμωρητικὴν δύναμιν τὴν τῆς ἰδίας αὐτῆς ὡς ἐκ πετρῶν τινῶν καθαιροῦσαν ἀσφαλείας τε καὶ φρουρᾶς. εἰς ἄχρηστον δὲ καὶ τοὺς λίθους αὐτῆς διὰ τὸ πῦρ ἀφανίζουσιν, ὡς μὴ συνίστασθαι λίθον πρὸς στερροτέραν οἰκοδομίαν. ἀναγωγῆς δὲ λόγῳ καὶ ὁ διάβολος ὄρος ὠνόμασται, ὡς ἐν τῷ Ζαχαρίᾳ· «τίς εἶ σύ, τὸ ὄρος τὸ μέγα τὸ πρὸ προσώπου Ζοροβάβελ;» καὶ περὶ τοῦ ἔχοντος «κωφὸν καὶ ἄλαλον» δαιμόνιον ἔλεγεν ὁ σωτήρ· «ἐὰν ἔχητε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ· μετάβηθι, καὶ μεταβήσεται». ὄρος οὖν ὁ διάβολος ἀπὸ τῆς ἰδίας διεφθαρμένον κακίας καὶ διαφθεῖρον τοὺς ὅσοι φρονοῦσι τὰ γῆϊνα. 42 Τὸ ἀγιάσατε ἔθνη ἀντὶ τοῦ ἀφορίσατε· ἀγιασμὸς γὰρ ἡ θεοῦ ὑπηρεσία, κἂν ἢ τιμωρητικὴ καὶ βέβηλος ὁ πρὸς ταύτην ἀφωρισμένος· ὁποῖος ἦν ὁ Κύριος, πρὸς ὃν φησι διὰ Ἡσαΐου· «σὺ δὲ οὐκ ἔγνωσ με». τινὰ δὲ τῶν <κατὰ> Βαβυλῶνος στρατευσάντων ἐκάλεσεν ἔθνη, ἐν οἷς Ἀραράτ τοὺς Ἀρμενίους καλεῖ. 43 Ἐσεῖσθη δὲ ἡ γῆ, τῶν ἐπ' αὐτῆς ἀνθρώπων ἐν τοῖς προάγουσι χρόνοις παγίως ἰδρυμένων καὶ βεβαιότητά ἐχόντων ἐν αἷς ἦσαν δυναστεῖαις τε καὶ βασιλείαις; τὰ δὲ νῦν μεταβολὴν πονηρὰν καὶ ἐπώδυνον δεχομένων τὴν ἐρημίαν. καὶ πᾶσα δὲ διάνοια Βαβυλωνίαν γῆν ἐσχηκυῖα ἐκ τῆς πρὸς τὴν τοιαύτην ἀσέβειαν καὶ Σύγχιον προσπαθείας σειομένη ἀποβάλλει τὴν τοιαύτην διάθεσιν ἐπὶ τῷ πνευματικῇ καὶ ἐπουράνιῳ ἔξιν ἀναλαβεῖν. 44 Θεὸς γὰρ ἦν ὁ τοῦτο ποιῶν, ὁ καὶ διὰ Ἡσαΐου πρὸς Κύριον εἰπὼν· «ἐγὼ δὲ ἔμπροσθέν σου πορεύσομαι καὶ ὄρη ὄμαλιῶ, θύρας χαλκᾶς συντρίψω καὶ μοχλοὺς σιδηροῦς συνθλάσω». καὶ παρὰ τοῖς ἔξω γὰρ τοιαύτας ἔχειν ἰστορήται πύλας ἢ Βαβυλῶν, καὶ ἐκ τῶν εἰς τὸν ποταμὸν μέσον ὄντα καταβάσεων ἐαλωκέναι, μέρους ἐκατέρου συναπτομένου γεφύραις παρὰ τὰς ἀναγούσας ἐπὶ τὴν πόλιν ἀνόδους, πρὸς ἐκάτερον μέρος διηρημένης τῆς πόλεως. καὶ φησὶν ἡ ἱστορία, ὡς τῶν παρ' ἔσχατα τῆς πόλεως ἀλισκομένων οἱ ἄλλοι πανήγυριν ἄγοντες διὰ τὸ

μέγεθος τῆς πόλεως οὐκ ἠσθάνοντο, ὅτε ὡς εἰκός, τῶν μὲν εἰς ἀγγελίαν τρεχόντων, τῶν δὲ λοιπῶν ἐκ ταύτης ὑποστρεφόντων θορύβου πλήρη τὴν πόλιν ὑπάρχειν. συστήματα δὲ νῦν τὰς οἰκίας ἔοικε λέγειν· τῇ γὰρ συνεχεῖα πρὸς ἀλλήλας συνίσταντο. διὸ ἐπιφέρει· οἱ οἴκοι βασιλέως Βαβυλῶνος καὶ τὰ ἐξῆς· ἦγουν ἀπὸ τῶν ἐν αὐτοῖς συνισταμένων τὰ φρούρια. 45 Τὸ κλινοῦσιν αὐτὸν καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ λεπτοῦ νοῦσι Σύμμαχος ἔφη· καὶ σειρώσουσιν αὐτὸν καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐκκενώσουσιν. ἐνέμεινε γὰρ τῇ τροπῇ τοῦ οἴνου, δηλῶν ὡς τῶν ἀγαθῶν κενωθήσεται. οὐκ ἀγαθὴ τοίνυν ἡ εὐθηνία τοῖς ἀλαζόσιν, ὡς οὐδὲ τῷ ἐν ἄδῃ πλουσίῳ, δι' ἣν ἐκολάζετο. τὰ δὲ κεράσματα ὡς ἐπὶ οἴνου ῥηθέντα, Ἀκύλας ἐξέδωκεν κέρατα, ὅπερ ἀρχαῖον ποτηρίου ἐτύγχανεν εἶδος (κέρασι γὰρ ἔπινον), ὅθεν καὶ τὸ κέρασαι λέγειν παρέμεινε. ἀγγεῖα μὲν οὖν αἱ πόλεις, τὰ δὲ ἔνδον ἄνθρωποι τε καὶ πλοῦτος· ὡς τοὺς μὲν ἀπήγαγον, τὰς δὲ ἐνέπρησαν. καταισχύνει δὲ τὰς ἐπὶ δαίμοσιν ἐλπίδας ἢ συμφορά· «ἢ δὲ» ἐπὶ θεὸν «ἐλπίς οὐ καταισχύνει». ἐν δὲ τῇ Βαιθήλ ἔστησε τὰς δαμάλεις ὁ Ἱεροβοὰμ ἐν τῇ Σαμαρείᾳ. οὐχ ὁ λέγων δὲ ἰσχυρὸς εἶναι σὺ ζεταί. «οὐ» γὰρ «σώζεται βασιλεὺς διὰ πολλὴν δύναμιν». ἡμέρα δὲ Μωάβ τῆς κολάσεως ὁ καιρὸς, πονηρία δὲ τὰ καταληψόμενα τοῦτον ἐπίπονα. ἀξιοὶ δὲ τοὺς κύκλω πάντας ἐπεμβαίνειν αὐτῷ· τοῦτο γὰρ τὸ κινήσατε, δηλονότι πρὸς αἰσχύνῃν καὶ λύπην, «ὑπερὶ φάνοις γὰρ ὁ θεὸς ἀντιτάσσεται». 46 Ἐπιχείριον ἢ τὸ σκῆπτρον παρίστησιν ἢ τοὺς ὑπὸ τὴν ἀρχὴν ἢ τοὺς μισθωτούς· ἐπίχειρα γὰρ ὁ μισθός. 47 Ἐπικροτήσῃ ταῖς χερσίν, αἷς ἐπιχαίρων τῷ Ἰσραὴλ καὶ κατὰ θεοῦ θρασυνόμος ἐπεκρότει. οἱ δὲ «τοῖς ὀχυρώμασι πεποιθότες» τῶν πόλεων, ταύτας ἀφέντες ἐν πέτραις ὄκουν παρακειμέναις ταῖς φάραγγιν, μιμούμενοι περιστερὰς κατὰ τὴν ἀσέλγειαν καὶ κατὰ τὴν ἀνοίαν. ἐμφωλεύουσι γὰρ ἔσθ' ὅτε τόποις, ἐξ ὧν οἱ βουλόμενοι ῥαδίως ἀφαιροῦνται τοὺς νεοττούς. ἀσελγῆς δὲ καὶ ὁ τελούμενος τῷ Βεελφεγὸρ καὶ ἄνους ὁ τοῖς ἀνωφελέσι καὶ ματαίοις εἰδώλοισι προσκείμενος· ὁποῖος ἦν ὁ Μωάβ. «εἶπε» γὰρ «ἄφρων ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ· οὐκ ἔστι θεός», ἢ καθόλου ἄθεος ὧν ἢ τὸν ὄντως ὄντα θεὸν μηδὲ εἶναι παντελῶς λογιζόμενος. 48 Ἡ Ἱερουσαλήμ, καθὰ πολλάκις εἴρηται, εἰς τὴν ἐκκλησίαν μεταλαμβάνεται, ἥτις ἐστὶ πόλις τοῦ θεοῦ οἰκοδομηθεῖσα ἐκ λίθων ζώντων, ἀφ' ἧς τις ἀμαρτάνων ἐκβάλλεται παραδιδόμενος Ναβουχοδονόσορ, τῷ σατανᾷ. λέγει γὰρ περὶ τοῦ πεπορνευκότος ὁ Παῦλος· «παραδοῦναι τὸν τοιοῦτον τῷ σατανᾷ εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκός, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου»· καὶ ἐν τῇ πρὸς Τιμόθεον πρώτη περὶ τῶν βλασφημιῶν· «οὓς παρέδωκα τῷ σατανᾷ, ἵνα παιδεύωσιν μὴ βλασφημεῖν». ἴστω δὲ ὁ τῆς Ἱερουσαλήμ ἐκβληθεὶς ὡς, ἐὰν μὴ ποιήσῃ χρόνον αὐτάρκη πράττων ἔξω τῆς ἐκκλησίας ἃ δεῖ, οὐκ ἐπάνεισιν ἐπὶ τὴν Ἱερουσαλήμ. ἐκβάλλεται δὲ τις ἀμαρτάνων, κἂν μὴ ὑπὸ ἀνθρώπων ἐκβληθῇ. δεῖ δὲ αὐτὸν ἔξω γεγονότα μὴ ἀμελεῖν τοῦ οἰκοδομεῖν οἰκίαν καὶ φυτεύειν παραδείσους. ταῦτα γὰρ μὴ ποιῶν μηδὲ πληρώσας τὸν συμβολικὸν ἀριθμὸν «τῶν ἐτῶν τῶν ἑβδομήκοντα» σαββάτου καὶ ἀναπαύσεως ὄντα, οὐκ ἐπάνεισι κοινωνήσων τῇ ἐκκλησίᾳ, μένει δὲ καταδικασμένος ἔξω εἶναι τῆς Ἱερουσαλήμ. τί δὲ ἐστὶ τὸ λαβεῖν γυναῖκα, ἐδήλωσεν ὁ περὶ τῆς σοφίας εἰπὼν· «ταύτην ἐζήτησα νύμφην ἀγαγέσθαι ἐμαυτῷ, καὶ ἔραστής ἐγενόμην τοῦ κάλλους αὐτῆς». δεῖ δὲ ταύτης ἐρᾶν, ὥσπερ ἐν Παροιμίαις Σολομῶν εἰσηγήσατο φήσας· «ἐράσθητι αὐτῆς, καὶ τηρήσει σε», καὶ «περιχαράκωσον αὐτήν, καὶ ὑψώσει σε». καὶ ἄλλας δὲ νόει παρὰ τὴν σοφίαν γυναῖκα τὰς λοιπὰς ἀρετάς. οὕτω γὰρ ἐξέσται πολλὰς γυναῖκα λαβεῖν· ἐξ ὧν δεῖ τεκνοποιεῖν, ἀπὸ σοφίας λόγον σοφίας ὡς ἂν καὶ ἄλλους οἰκοδομήσῃ, ἀπὸ σωφροσύνης ἔργα σωφροσύνης ἵνα σώφρονας ποιήσῃ βίῳ καὶ λόγῳ, ἀπὸ δικαιοσύνης ἔργα δικαιοσύνης ἐν κοινῶνι καὶ συναλλάγμασιν. ἀλλὰ καὶ δικαίους διδάσκων τεκνοποιήσεις ἀπὸ δικαιοσύνης, υἱοὺς δὲ ποιήσας ἀπὸ τῶν υἱῶν καὶ θυγατέρας, υἱοὺς μὲν τὰ θεῖα νοήματα καὶ τὰ δόγματα,

θυγατέρας δὲ τὰς πράξεις. 49 Ταραττομένης γὰρ Ἱερουσαλήμ ἐπικειμένου τοῦ Βαβυλωνίου, οἷον εἰκὸς ἐπὶ προγνώσει κατέφευγον τὸ μέλλον εἰδέναι βουλόμενοι. ἀλλ' οἱ μὲν ψευδοπροφήται ἐξ ἁγίου πνεύματος προλέγειν διΐσχυ ρίζοντο· τῶν δὲ ἄλλων οἱ μὲν μαντείας, οἱ δὲ πάλιν ἐνύπνια προῦφερον. διὰ τοῦτο δεῖ καθόλου πάσης ἀσεβοῦς προγνώσεως μὴ ἀνέχεσθαι· εἰ γὰρ ἀστέρες τυχὸν ἐνεργοῦσι, μάτην εὐχόμεθα. διὸ φησιν· «εἴπωσιν οἱ ἀστρολόγοι τοῦ οὐρανοῦ, τί βουλευέται κύριος περὶ σοῦ», καὶ «οὐκ ἔσται οἰωνισμὸς ἐν Ἰακώβ, οὐδὲ μαντεία ἐν Ἰσραήλ». γενοῦ τοίνυν ἄξιος θείας προγνώσεως. ἐπάγει γὰρ μετὰ τὸ «οὐκ ἔσται μαντεία ἐν Ἰσραήλ»· «κατὰ καιρὸν ῥηθήσεται τῷ Ἰακώβ καὶ τῷ Ἰσραήλ τί ἐπιτελέσει ὁ θεός». 50 Τοιαῦτα πείσεται πᾶς τοιαῦτα πράσων πρεσβύτερος ὑπὸ βασιλέως Βαβυλῶνος. εἰ γὰρ ὁ ἀναξίως [τις] μεταλαμβάνων εὐ χαριστίας εἰς κρίμα λήψεται, πόσω μᾶλλον ὁ καθεζόμενος ἐν πρεσβυτερίῳ συνειδότη μεμιασμένος καὶ τὸ Χριστοῦ μολύνων συνέδριον; τίς γὰρ αὐτῷ συγκαθήμενος εὐλαβῆς λέγειν τολμήσει τὸ «οὐκ ἐκάθισα μετὰ συνεδρίου ματαιότητος» καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις; 51 Εἴποισ δ' ἂν ὅτι καὶ τὴν ἰδίαν ἐπιδείκνυσιν ἀγαθότητα, δι' ἣν καὶ τὴν ἀποτομίαν ἐπάγει τοῖς αὐτῆς ἐν χρεῖα τυγχάνουσιν. διὸ μετὰ τὸ εἰς ἀλγεινὸν θεραπευθῆναι, οἰκοδομηθήσεται φησιν ἡ πόλις ἐπὶ τὸ ὕψος αὐτῆς. ποῖον ὕψος; «οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη»· ὅποια ἐστὶν ἡ μηδὲν φρονοῦσα ταπεινὸν ἢ ἀνθρώπινον, ἡδονὰς φησι καὶ πλοῦτον ἐν γῆ καὶ δοξάριον. «συνηγέρθη γὰρ τῷ Χριστῷ καὶ τὰ ἄνω ζητεῖ». ταῦτά σου ποιοῦντος «οἰκοδομηθήσεται ἡ πόλις σου ἐπὶ τὸ ὕψος αὐτῆς». 52 Ὡς ἐπὶ σπανίου φησίν. Ἔθος δὲ τῇ γραφῇ μετὰ τὰ πικρὰ λέγειν φιλόφρωντα πρὸς παραμυθίαν καὶ μετὰ τὰ χρηστὰ πάλιν πικρότερα, ἵνα μὴ «τοῦ πλοῦτος τῆς χρηστότητος» τοῦ θεοῦ καταφρονήσαντες θησαυρίσωσιν ἑαυτοῖς «ὄργην ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς». διὸ φησιν· «ἐὰν ἔλθῃ ἡ ὀργή, οὐκ ἀποστήσεται, ἐὰν μὴ δράσειεν ἃ θέλει θεός». θέλει δὲ ὁ θεός, καὶ ὀργὴ γίνεται, ἵνα γένηται ἃ θέλει θεός. ἐὰν γὰρ τις μὴ θέλῃ γενέσθαι ἐν τῷ θελήματι τοῦ θεοῦ λόγου, ἀπολύεται ἐπ' αὐτὸν ἡ ὀργή. μὴ δεηθῶμεν οὖν παιδεύουσης ὀργῆς ἢ θυμοῦ. 53 Οὐ γὰρ δι' ἐρήμου, καθάπερ πρόσθεν, ἀλλὰ διὰ τῆς νομῆς μου καὶ οἰκουμένης, καὶ τροπικῶς δὲ ἐν παρακλήσει, ὅτι «μα κάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται». 54 Νῆσοι μακρὰν αἰκλῶνιζόμεναι πρὸς τῶν τοῦ βίου κυμάτων, αἱ μακρὰν εἰσὶν ἀληθείας πρὶν ἐπὶ τὴν σωτηρίαν ἐλθεῖν. ἐλυτρώσατο δὲ τὸν Ἰακώβ ὁ θεός· «ἀφήρηται» γὰρ «ὁ ζυγὸς ὁ ἐπ' αὐτῶν κείμενος, καὶ ἡ ῥάβδος ἡ ἐπὶ τοῦ τραχήλου αὐτῶν», καθά φησιν Ἡσαΐας. δηλοῖ δὲ καὶ ὅτι αὐτὸς τῆς διαβολικῆς ἡμᾶς ἐξουσίας ἐρρύσατο. τί γὰρ ἂν ἐδυνάμεθα πρὸς τὸν εἰπόντα τά τε ἄλλα καὶ τὸ «τὴν οἰκουμένην ὅλην λήψομαι τῇ χειρὶ ὡς νοσιάν»; πρὸς ὃν διὰ Χριστοῦ φαμεν· «ποῦ σου θάνατε τὸ νίκος; ποῦ σου ἄδη τὸ κέντρον»; 55 Τοῖς ἀξίοις μακαρισμοῦ κλαίουσι λεγέσθω τὸ διαλειπέτω ἢ φωνή σου ἀπὸ κλαυθμοῦ, τοῖς λέγουσιν ἐν ἁγίῳ πνεύματι· «ἐπὶ τῶν ποταμῶν Βαβυλῶνος ἐκεῖ ἐκαθίσαμεν, καὶ ἐκλαύσαμεν ἐν τῷ μνησθῆναι ἡμᾶς τῆς Σιών». 56 Γέγραπται καὶ ἐν τῷ Βαρούχ· «τί ὅτι ἐν γῆ τῶν ἐχθρῶν εἶ; συνειμάνθης τοῖς νεκροῖς». ὅταν μὲν γὰρ δίκαιοι ἐπιβαίνωσι, γῆ ἁγίων ἐστίν· ὅταν δὲ πολλοὶ ἁμαρτωλοὶ ᾧσι, γῆ τῶν ἐχθρῶν. οὕτω δέ, φησίν, ἐπιστρέψουσιν ὡς εἶναι μόνιμον τοῖς σοῖς τέκνοις τὸ ἐπιστρέψαι ἀπὸ γῆς ἐχθρῶν, τοῖς ὑπὸ σοῦ ὠφεληθεῖσι καὶ σοῖς καρποῖς. καὶ ἐν Ἐξόδῳ δὲ γέγραπται ὅτι «εἰσήκουσεν ὁ θεὸς τοῦ λαοῦ, τοῦ στεναγμοῦ αὐτῶν ἀπὸ τῶν ἔργων»· ὅμοιον τῷ ἐνταῦθα κειμένῳ, ἀλλ' οὐ περὶ πάντων, ἀλλὰ περὶ Ἐφραΐμ ὄδυρο μένου. Ἐφραΐμ δὲ ἐρμηνεύεται Καρποφορία. 57 Φωνῆς κλαυθμοῦ μετανοούντων ἀκούει ὁ θεός, διὰ τί δὲ τὸν Ἐφραΐμ ὄδυρόμενον ἐφ' ἁμαρτήμασιν εἶπεν; τῶν Βασιλειῶν τοίνυν ἡ τρίτη δηλοῖ, ὡς πικρῶς αὐτῶν ἄρχοντας τοῦ Ῥοβοάμ, δέον αὐτοὺς καρτεροῦντας μὴ ἀποστήναι, «οὐκ ἔστιν ἡμῖν μερὶς ἐν Δαβὶδ» ἀνεβόησαν, ὅτε Ἱεροβοάμ τῶν ἀποστάντων ἠγήσατο, τῆς φυλῆς ὑπάρχων Ἐφραΐμ,

ὅστις δαμάλεις ποιήσας ἀπέστησεν ἀπὸ τῆς τοῦ θεοῦ λατρείας τὰς δέκα φυλάς. ἐφ' οἷς εἰκότως μετανοοῦντες ὠδύροντο καὶ τῇ ἀλώσει παιδευθέντες ἐβόων· ἐπαίδευσάς με, κύριε, καὶ ἐπαιδεύθην. οἶα γάρ τις μόσχος ἀποσκιρτήσας τοῦ βουκολίου, τῆς σῆς ἀπέστην νομῆς, καὶ δέομαι τῆς σῆς βοηθείας. σοῦ γὰρ μὴ δυναμοῦντος, ἀτονῶ πρὸς ἐπιστροφὴν· δέον δέ με μετανοεῖν πρὶν ἄλῳ καὶ πειθαρχεῖν σου τοῖς προφήταις, μετὰ τὴν ἄλωσιν μετε νόησα. γνούς δὲ στενάξει· πῶς γὰρ ἂν τις ἀγνοῶν ὡς ἄμαρ τάνει στενάξειεν, ἄξια πράξας αἰσχύνῃς ἐν ἁμαρτήμασιν καὶ μά λιστα ταῖς ἀσελγείαις; τοσοῦτον δὲ μετενόησα, ὡς ἄλλοις ὑποδείξαι σε. μεγάλη τοῦ Ἐφραΐμ ἡ μετάνοια, ὥστε τὸν θεὸν ἀναλαβεῖν ἐκ στόματος αὐτοῦ τοὺς λόγους τῆς ἐξομολογήσεως, αὐτὸν δὲ ἀκοῦσαι φωνῆς τῆς λεγούσης· ἐκ νεότητός μου υἱὸς ἀγαπητὸς εἶ, Ἐφραΐμ. 58 Πάντας ἀνθρώπους εἶχε Ναβουχοδονόσορ τις Ἀσσύριος, ἀφ' οὗ Χριστὸς ἡμᾶς ἐλυτρώσατο. διὸ Ματθαῖος ἐξ Ἡσαΐου φησὶν· «κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεςιν»· οὐ γὰρ καθ' ἱστορίαν αἰχμαλώτοις ἐκήρυξεν. αὐτὸς δὲ καὶ τὸ δίκαιον καὶ ἅγιον ὄρος· ἀψύχῳ γὰρ πῶς ἂν ἀρμόσειεν; εἰ δὲ ἐν αὐτῷ ἔσμεν κατὰ τὸ «καὶ ὑμεῖς ἐν ἐμοί», οἰκοδομήσωμεν ἐν τῷ δικαίῳ ὄρει. τοῦτο δὲ ποιεῖ τις ἐν Ἰουδαίᾳ γενόμενος, ὃ ἐρμηνεύεται Ἐξομολογουμένη, τῷ θεῷ ἐξομολογούμενος τὰς ἁμαρτίας καὶ εὐχαριστῶν· «λέγε» γὰρ «σὺ πρῶτος τὰς ἀνομίας σου, ἵνα δικαιωθῆς». εἰσὶ γὰρ τινες πόλεις τοῦ θεοῦ καὶ οἰκοδομαὶ καὶ γεώργια αὐτοῦ· καὶ γὰρ ὁ Παῦλός φησι· «θεοῦ γεώργιον, θεοῦ οἰκοδομὴ ἔστε». ἐν ᾧ γὰρ οἰκοδομεῖται τὰ περὶ τοῦ θεοῦ μυστήρια καὶ ἄρρητα δόγματα, ἐν τούτῳ ναὸς ἐστὶ τοῦ θεοῦ καὶ τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, καὶ ὅλης οὗτος τῆς Ἰουδαίας μητρόπολις. 59 Δοκεῖ τὸ οὐκ ἀποδοκιμῶ τὸν Ἰσραὴλ ἐναντίον εἶναι τῷ πρὸς αὐτοὺς λέγοντι· καὶ τὸ γένος Ἰσραὴλ παύσεται. μὴ ποτε τοίνυν τὸ μὲν περὶ τοῦ σαρκικοῦ λέλεκται, τὸ δὲ περὶ τοῦ πνευματικοῦ Ἰσραὴλ. πλὴν ἢ οὐκ ἀπόφασις προσκειμένη τῷ ἀποδοκιμῶ παρὰ τοῖς λοιποῖς ἐρμηνευταῖς οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ παρὰ τοῖς Ἑβδομήκοντα. νοήσεις δὲ καὶ οὕτως, ὅτι νῦν μὲν ἀποδοκιμῶ, ἐὰν δὲ ὑψωθῆ οὐκ ἀποδοκιμῶ. 60 Ἐν φυλακῇ πάντες ἐσμέν, καὶ μάλιστα πειραζόμενοι. τότε κτᾶται τις ἀγρόν, ἀλλ' οὐ τῆς φυλακῆς ἐξελθῶν· ἢ δὲ κτήσις βουλήματι θεοῦ τοῖς καλῶς ἀγωνιζομένοις. ἀδελφοὶ δὲ Χελκίας ὁ τοῦ Ἱερεμίου πατὴρ καὶ Ἀναμεήλ, ἄμφω παῖδες ὄντες Σαλώμ. ἀδελφῶν γὰρ πράγμα καὶ εἰρήνη καὶ μερίς θεοῦ· Χελκίας γὰρ ἐρμηνεύεται Μερίς θεοῦ, Σαλώμ δὲ Εἰρήνη. καρπὸς δὲ τῆς μερίδος τοῦ θεοῦ Μετεωρισμὸς θεοῦ· οὕτω γὰρ Ἱερεμίας ἐρμηνεύεται. καρπὸς δὲ τῆς εἰρήνης Χάρις θεοῦ· τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ Ἀναμεήλ. οὐ κοῦν ἢ χάρις τοῦ θεοῦ εἰρήνης γέννημα τυγχάνουσα προσφέρει τῷ ἐν φυλακῇ προφήτῃ τὸν ἴδιον ἀγρόν κατὰ πρόσταγμα τοῦ θεοῦ. 61 Οὗτος ποιεῖ βιβλίον κτήσεως, ὅπερ ἴσως ἐστὶν αἱ νοήσεις, αἱ μνήμαι, τὰ δόγματα, δι' ὧν κεκτήμεθα τὸν ἀγρόν, τουτέστι τῆς πολιτείας τοὺς πόνους. δεῖ γὰρ τὸν πράξοντα δικαιοσύνην προεἶδέναι περὶ δικαιοσύνης, ὅπερ λεγέσθω καὶ περὶ τῶν λοιπῶν ἄρε τῶν. φροντίζει δὲ θεὸς ἐν ἀγγελίῳ τὸ βιβλίον βληθῆναι πρὸς διαμονὴν πλείονα. «ἔχομεν» γὰρ «τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν ὄστρα κίνοις σκεύεσιν», ἢ τοῖς ἡμετέροις ἀγγελίοις, ἢ τῷ εὐτελεῖ τῆς γραφικῆς λέξεως. ὅθεν ὁ «ἄρχων ἠπάτηται τοῦ κόσμου τούτου», καταφρονήσας τοῦ λόγου τῆς θεοσεβείας, ἐπεὶ μὴ ἦν ἐν χρυσοῖς σκεύεσι κε καλλωπισμένοις λέξει καὶ πιθανότητι φράσεως· διὸ καὶ πλείους ἢ μέρας διέμεινεν. «ὁ λόγος» γὰρ «καὶ τὸ κήρυγμά μου», φησὶν ὁ ἔχων τὸ βιβλίον τῆς κτήσεως, «οὐκ ἐν πειθοῖ σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει πνεύματος καὶ δυνάμεως». τὸ ἐνταλθὲν δὲ ποιήσας Ἱερεμίας εὐχαριστεῖ τῷ θεῷ. ὅρα δὲ τὴν ὑπακοὴν τοῦ προφήτου πρὸ τοῦ φαινομένου συμφέροντος, ὅπερ ἐπάγει, προθεσπίζων τῆς γῆς τὴν ἀνάκτησιν. ἢ γὰρ δι' ἔργων προφητεία τὸ ἀκουστὸν καθὶ στησιν ὁρατὸν καὶ τὸ μέλλον οἰονεῖ παρόν, ἐν τῷ μέρει δηλοῦσα τὸ ὅλον. 62 Οὐ πιθανὸν τὸν προφήτην τοσαύτην εὐχαριστίαν προσάγειν ἐπὶ τῷ «δέκα καὶ ἑπτὰ σίκλων» ἑωνημένῳ χωρίῳ, τὸν «ἐκ μῆ τρας ἀγιασθέντα» καὶ

θείου πνεύματος ὑπάρχοντα πλήρη. ἀλλ' ὄρα τὸν σαββατικὸν ἀριθμὸν τὸ τῆς ἀναπαύσεως σύμβολον, καὶ τὸν δέκα τέλειον ὄντα καὶ οἰκεῖον θεοῦ (δεκάται γὰρ ἐν τῇ δεκάτῃ τῶν ἰλασμῶν ἀναφέρονται, καὶ δεκάλογος ἡ πρώτη νομοθεσία), καὶ γνώση «τὸν ἀγρόν», τὸν πλήρη καρπῶν πρεπόντων ἀγίοις. τοιοῦτος ἦν ὁ ἀγρὸς Ἰακώβ, οὐπὲρ ὀσφρανθεὶς Ἰσαάκ· «ἰδοῦ» φησὶν «ὄσμη τοῦ υἱοῦ μου ὡς ὄσμη ἀγροῦ πλήρους ὃν εὐλόγησεν ὁ κύριος». ὁποῖός ἐστιν ὁ «καρπὸς ἔχων τοῦ πνεύματος», ἵνα «σπεῖρη τὰ τοῦ πνεύματος καὶ θερίσῃ ζωὴν αἰώνιον». ἔπνει γὰρ Ἰακώβ οὐκ ἀμπέλων ὄσμη ἢ σύκων, ἀλλ' «ἀγάπης, χαρᾶς, εἰρήνης, μακροθυμίας, χρηστότητος, ἀγαθωσύνης, πίστεως, ἐγκρατείας». ἐπὶ τοιούτῳ τοίνυν ἀγρῷ Ἰερε μίας εὐχαριστεῖ λέγων· ὁ ὢν κύριε. σκοπεῖ γὰρ τὸν ὄντως ὄντα, «μὴ σκοπῶν τὰ βλεπόμενα ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα». 63 Οὐ μόνον προφητείας Ἰερεμίας ἀνέγραψεν, ἀλλὰ καὶ ἴδια πάθη, ταῖς μὲν διδάσκων βασιλείας οὐρανῶν μυστήρια, τοῖς δὲ δι δάσκων ὑπομονῆς παραδείγματα, τῶν ψευδοπροφητῶν τοιοῦτον οὐδὲν διὰ τὴν κολακείαν πασχόντων. ἐτοιμασόμεθα τοίνυν ἐν καιρῷ διωγμοῦ μετὰ Ἰερεμίου τετάχθαι καὶ τοῦ εἰπόντος ἀποστόλου· «ἐν φυλακαῖς πολλάκις». τὸ δὲ ὅτι οὐκ ἠδύνατο ὁ βασιλεὺς πρὸς αὐτοὺς φιλανθρωποτέραν αὐτοῦ τὴν προαίρεσιν μεμήνυκεν. καὶ δεῖ τὸν ὀρθὸν βασιλέα μὴ τοῖς περὶ αὐτὸν πονηροῖς συναπάγεσθαι· χρήσιμον δὲ πολλάκις καὶ ἡ παρὰ τοῖς κρατοῦσι προστασία, δι' ἧς πολλάκις εὐεργετῆ ὁ θεός. 64 Δέδια, φησὶν, μὴ τοῖς αὐτομόλοις καταγέλαστος γένωμαι· τούτου γὰρ λόγον καὶ φροντίδα ποιοῦμαι. ὡς δὲ δι' ἁμαρτίας Ἰε ρουσαλήμ παραδίδοται, οὕτως καὶ ἡ ἐκκλησία. καὶ εἰ μὲν τις κατ' Ἐζεκιάν αὐτῆς ἄρχοι, σώζεται· εἰ δὲ κατὰ Σεδεκιάν, ἀφοριζόμενος μὲν σώζει, μένων δὲ ταύτην ἀπόλλυσιν. εἴ τις οὖν μολύνων τὴν ἐκκλησίαν ἐξέλθοι, αὐτὴν τε σώζει καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ· ἐὰν δὲ μέλλῃ κατὰ τὸν Σεδεκιάν πρὸς ἔξοδον, «μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ». 65 Φησὶ πρὸς αὐτὸν Ἰερεμίας ὡς ἐροῦσιν αἱ γυναῖκες εἰς ἀποικίαν ἀγόμεναι· ἠπάτησάν σε οἱ πρὸς σε φήσαντες εἰρηνὶ κῶς ὡς οὐ παραδώσουσι τῷ Βαβυλωνίῳ. συστήσονται δὲ μετὰ σοῦ, ὡς αἴτιοι γενόμενοι πτώσεως· πάντως γὰρ ληφθήσῃ. τάχα δὲ καὶ τοὺς ψευδοπροφήτας αἰτιᾶται λόγῳ τὴν εἰρήνην ὑποσχομένους. ὁ δὲ προφήτης φιλανθρώπως ἀπέκρυψε τοῖς ἄρχουσι τὴν ἀλήθειαν, τοῦ βασιλέως κηδόμενος. οὐ γὰρ ἔβλαπτε ταύτην νῦν σιωπῶν, ἤδη αὐτοὺς τοὺς λόγους ἀναγνοὺς ἐν κοινῷ. 66 Ὁ προφήτης αἴρεσιν λαβῶν ἔνθα βούλεται ζῆν, ὑπερορᾷ μὲν Βαβυλῶνος, αἰρεῖται δὲ τὴν Ἰουδαίαν, φεύγων τὴν ἐκ βασιλέως τιμὴν καὶ διὰ τοὺς πτωχοὺς τοὺς πρὸς γεωργίαν ἐμμεΐναντας, ὡς ἂν καὶ τῆς γῆς ἐπιμελῆται διὰ τοὺς πένητας καὶ τὰς τούτων ταῖς προφητεῖαις γεωργῆ ψυχάς. ἐμερίσαντο γὰρ οἱ προφήται, οὗτος μὲν τὴν Ἰουδαίαν, τὴν δὲ Βαβυλῶνα Δανιήλ καὶ οἱ τρεῖς παῖδες. 67 Ὁ χρηστὸς ἄνθρωπος οὐδένα ὑποπτεύει οὕτως εἶναι πονηρὸν ὡς καὶ τοὺς μηδὲν ἀδικήσαντας φονεύειν. διὰ τί δὲ συνεχώρησεν ὁ θεὸς ἀναιρεθῆναι τὸν Γοδολιάν, ἐτέρου ἂν εἴη λόγου καὶ τῶν ἀνεφίκτων κριμάτων τοῦ θεοῦ. 68 Σύνταξον τὸ οὐχὶ τοῦ θυμιάματος πρὸς τὸ ἐμνήσθη κύριος. δήλον μὲν οὖν ἐστίν, ὡς τοῖς εἰδώλοις θυμιῶντων φησί· τοῦτο γὰρ αὐτῶν ὁμολογησάντων ἐπάγεται τὰ προκείμενα. πλὴν ἐξετάσωμεν εἰ καὶ θεῷ τις θυμιῶν ὡς οὐ δεῖ, τοῦ ἄβατον γε νέσθαι γῆν αἴτιος γίνεται. κἂν τὸ αἰσθητὸν τοίνυν προσάγῃς κατὰ τοὺς Ἰουδαίους θυμίαμα, ἀρετὴν μὲν ἔχων προσάγεις καλῶς, σύμ φωνον ἔχων τὴν ἔνδοθεν εὐωδίαν· μετὰ κακίας δὲ προσφέρων, οἱ ονει πως καὶ τὴν εὐωδίαν τὴν ἔξω χρωσσῶν, πρὸς δυσωδίαν μεταποιεῖς· ὅτε οὐκ ἂν λεχθεῖ τὸ «ὡσφράνθη κύριος ὄσμη εὐωδίας» ἀλλὰ τὸναντίον. ὄσμη δὲ εὐωδίας παρὰ θεῷ οὐ τῶν προσενηχθέντων παρὰ Νῶε ζῶων καθαρῶν εἰρημένων, ἀλλὰ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ καὶ τῆς τελειότητος, ἅπερ ἦν αὐτὸς ἐν τῇ γενεᾷ αὐτοῦ. θεὸς γὰρ αἵματι καὶ κνίσαις οὐ τέρπεται, καθάπερ οἱ δαίμονες. πλὴν ὡς «συνεγερθέντες Χριστῷ τὰ ἄνω ζητήσωμεν», εἰς νοῦν εἰληφότες τὸ «γενηθήτω ἡ προσευχή μου ὡς θυμίαμα

ἐνώπιόν σου»· καθὰ γὰρ Ἰωάννης ἐν Ἀποκαλύψει φησί· «θυμιάματά εἰσιν αἱ προσευχαὶ τῶν ἁγίων». ἀλλ' εἰ μὲν λογισμοῖς ταύτην μολύνομεν πονηροῖς, συμβαίνει τὸ «ἢ προσευχὴ αὐτῶν γενέσθω εἰς ἁμαρτίαν», ἢ εἰς τὸ ἐναντίον, ἐὰν ἀπὸ δικαιοσύνης εὐξώμεθα· ἐπεὶ τῶν δι' ἁμαρτίας λεγόντων· «προσώζεσαν καὶ ἐσάπησαν οἱ μῶλωπές μου ἀπὸ προσώπου τῆς ἀφροσύνης μου», γίνεται τὸ θυμίαμα δυσῶδες. διόπερ Ἡσαΐας εἶπεν· «ἐὰν φέρητε σεμίδαλιν, μάταιον· θυμίαμα, βδέλυγμά μοι ἔστιν». τίνα δὲ τρόπον εὐκτέον, ἐδίδαξεν ὁ ἀπόστολος λέγων· «βούλομαι τοὺς ἄνδρας προσεύχεσθαι ἐν παντὶ τόπῳ ἐπαίροντας ὀσίους χειρας χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλογισμῶν». τοιούτων χειρῶν ἐπαιρομένων τοῦ Μωσέως ἐνίκᾳ Ἰσραὴλ, καθαιρουμένων δὲ ἐνίκᾳ ὁ Ἀμαλῆκ. ὁ οὕτως εὐχόμενος οὐκ ἀποτυγχάνει, ἀληθεύοντος τοῦ ῥητοῦ· «ἔτι λαλοῦντός σου ἐρεῖ· ἰδοὺ πάρειμι». τῶν οὖν πονηρῶν τὸ θυμίαμα, φησὶν, οὐκ ἠδύνατο κύριος ἔτι φέρειν, καθάπερ ἡμεῖς κἂν ὑπομείνωμέν τινα δυσωδίαν, ἀλλ' οὕσαν πλείονα φεύγομεν. καὶ ὁ θεὸς οὖν μέτρον ἀνοχῆς ἔχων, <μῆ> μετανοοῦντας μετέρχεται· ὅπερ ἐπὶ Νῶε πεποιήκε, τῶν τότε πλημμυλούντων τὴν δυσωδίαν μηκέτι φέρειν δυνάμενος. διὸ φησὶν ἐν προφήταις· «ἐσιώπησα, μὴ καὶ αἰεὶ σιωπήσομαι;» 69 Ὡς γὰρ σωμάτων σεσηπότες ὁ παρακείμενος παραλαμβάνων ἀὴρ καὶ φθειρόμενος λοιμὸν ποιεῖ τοῖς ἐντυγχάνουσι, καὶ τὸ χωρίον ἄβατον γίνεται, οὕτω ψυχῶν ἁμαρτίαι λοιμὸν ψυχῶν ἀπεργάζονται.

Fragmenta in Jeremiam 70.1 to Fragmenta in Jeremiam

Τῷ λαῷ συμπάσχων Βαροὺχ ἀπωδύρετο, καὶ ἀξιοῖ περὶ αὐτῶν τὸν θεόν. διὸ λαμβάνει τῆς ἐν κακοῖς βοηθείας ἐπαγγελίαν, λέγοντος οὕτω τοῦ θεοῦ· οὐς καθαιρῶ, πάλιν οἰκοδομήσω. πρῶτον γὰρ «ἀλγεῖν ποιεῖ, καὶ πάλιν ἀποκαθίστησιν» καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις· οὐ γὰρ δεκτὰ τὰ χρηστὰ μὴ τῶν κακῶν προανηρημένων. λύει γὰρ καὶ τὰς μοχθηρὰς τῶν ἀπίστων οἰκοδομὰς ὡς ἀρχιτέκτων «τῆς σκηνῆς τῆς ἀληθινῆς ἣν ἔπηξεν αὐτὸς καὶ οὐκ ἄνθρωπος», περὶ ἧς φησὶν ὁ Παῦλος· «θεοῦ οἰκοδομὴ ἐστε». καὶ ὡς γεωργὸς ἐκτίλας τὸ μὴ ποιοῦν καρπὸν («πᾶσα» γὰρ «φυτεία ἦν οὐκ ἐφύτευσεν ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος ἐκριζωθήσεται»), καταφυτεύει «ἄμπελον καρποφόρον», οὐ κατὰ τὴν «εἰς πικρίαν μεταστραφεῖσαν καὶ ἀλλοτρίαν», ἣν ἐκκόπτει ἵνα πάλιν αὐτὴν «ἀληθινὴν» ἀπεργάσῃ καὶ «θεοῦ γεώργιον». οὕτω «τῆς ἐξ Αἰγύπτου» «καθεῖλε τὸν φραγμὸν» κατὰ τὸν Δαβίδ, ὑπὲρ ἧς εὐχεται· «ἐπίβλεψον ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἐπίσκεψαι τὴν ἄμπελον ταύτην». καὶ οὗτοι τοίνυν ἐπ' ὠφελείᾳ παιδεύονται· «ὄν γὰρ ἀγαπᾷ κύριος παιδεύει». «τίς» γὰρ «ἔστιν ὁ εὐφραίνων με εἰ μὴ ὁ λυπούμενος ἐξ ἐμοῦ;» «ἢ γὰρ κατὰ θεὸν λύπη μετάνοιαν ἀμεταμέλητον εἰς σωτηρίαν κατεργάζεται». διὰ τοῦτο γὰρ ἐπάγω κακὰ ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, τοὺς φρονοῦντας τὰ γῆϊνα. 71 Εὐρίσκει γὰρ τὰς ψυχὰς τῶν δικαίων ὁ θεός· «ψυχὰι» γὰρ «δικαίων ἐν χειρὶ θεοῦ», αἱ δὲ τῶν ἁμαρτωλῶν ὡς μηδὲ οὔσαι λογίζονται.